

BANKACILIK
DÜZENLEME VE DENETLEME
KURUMU

RİSK BÜLTENİ

Risk Yönetimi Dairesi

OCAK
2009

01

**BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME
KURUMU**

RİSK BÜLTENİ
(Ocak 2009)

Bilgi ve Önerileriniz İçin:

Risk Yönetimi Dairesi

E-posta: risk@bddk.org.tr

Tel: (212) 337 72 72

Faks: (212) 337 71 66

BU BÜLTEN KAMUOYUNU BİLGİLENDİRME AMACIYLA HAZIRLANMIŞTIR. BÜLTENDE YER ALAN BİLGİLERE DAYANARAK ALINACAK KARARLARIN SONUÇLARINDAN BDDK SORUMLU TUTULAMAZ. BÜLTENDEN KAYNAK GÖSTERİLMEK SURETİYLE ALINTI YAPILABİLİR.

BANKACILIK DÜZENLEME VE DENETLEME KURUMU
ATATÜRK BULVARI NO 191 06680 KAVAKLIDERE ANKARA-TÜRKİYE

İLETİŞİM BİLGİLERİ: RİSK YÖNETİMİ DAİRESİ
TEL: (212) 337 72 72, FAKS: (212) 337 71 66
www.bddk.org.tr E-posta: risk@bddk.org.tr

BU YAYIN TÜM İÇERİĞİ İLE BDDK İNTERNET SAYFASINDA YER ALMAKTADIR.

BDDK OFİSTEKNİK DOKÜMAN MERKEZİNDE 250 ADET BASILMIŞTIR.

BASIM TARİHİ: OCAK 2009

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	3
I. DENETİM OTORİTELERİ VE DÜZENLEMELER.....	4
A. Capital Requirements Directive (CRD) Değişiklikleri (Nisan-Haziran 2008).....	4
1. Değişiklikler: Nedenler ve Danışma Süreci	4
a. CRD'de Yapılması Planlanan Değişikliklerin Nedenleri.....	4
b. İlgili Taraflara Danışma Süreci.....	4
2. Problem Tanımı	5
a. Büyük Montanlı Riskler	5
b. Hibrit Sermaye Araçları	5
c. Ana Ülke-Faaliyette Bulunulan Ülke (Home-Host) İlişkileri ve Kriz Yönetim Süreçleri.....	5
d. Bazı Bankalara Denetimde Getirilen Kolaylıklar	6
e. Hayat Sigortalarının Teminat Olarak Kabul Edilmesi.....	6
f. Menkul Kıymetleştirme Pozisyonları için Sermaye Gereksinimi ve Risk Yönetimi.....	6
3. Amaçlar	6
4. Tercih Edilen Politikaların Etkisi.....	7
a. Büyük Montanlı Riskler	7
b. Hibrit Sermaye Araçları	7
c. Ana Ülke-Faaliyet Gösterilen Ülke İlişkileri ve Kriz Yönetim Süreçleri	7
d. Bazı Bankalara Denetimde Getirilen Kolaylıklar	7
e. Hayat Sigortalarının Teminat Olarak Kabul Edilmesi.....	7
f. IRB Yaklaşımı Altında CIU'ların Durumu	7
g. Menkul Kıymetleştirme Pozisyonları için Sermaye Gereksinimi ve Risk Yönetimi.....	7
5. Önerilen Değişikliklerin Toplam Etkisi	8
6. İzleme ve Değerlendirme	8
B. Denetim Otoritesinin İncelemesi Süreci Rehberi (Temmuz 2008).....	8
C. CRD'deki Seçenekler ve Ulusal İnisiyatiflere İlişkin Olarak CEBS Tarafından Avrupa Komisyonuna Sunulan Teknik Tavsiyeler (Ekim 2008).....	9
D. Likidite Riskinin Yönetimine İlişkin Teknik Tavsiye (Eylül 2008)	10
E. CEBS'in Operasyonel Riske İlişkin Konuların Uygulanması Konulu Özet Tasarısı (Aralık 2008).....	10
F. CEBS'in Kompleks ve Likit Olmayan Finansal Varlıkların Değerlemesi Hakkındaki Raporu (Haziran 2008).....	11
G. AB Konseyinin Finansal İstikrar ve Finansal Denetim Konusunda Kararı (Ekim 2008)	13
H. ECOFIN: Finansal Dalgalanmaya Karşı İlk Tedbirler (Ekim 2008)	14
II. ULUSLARARASI KURULUŞLARIN ÇALIŞMALARI	15
A. BIS.....	15
1. Likidite Riski Yönetimi ve Denetimi için Öngörülen İlkeler (Eylül 2008).....	15
2. Basel Bankacılık Denetim Komitesi: Gerçeğe Uygun Değer'in Ölçülmesi ve Modellemesi (Haziran 2008)	16
3. Bankaların, Finansal Enstrümanları Gerçeğe Uygun Değerle Ölçümlerine İlişkin Denetim Rehberi (Kasım 2008).....	16

4.	Basel II Piyasa Riski için Önerilen Değişiklikler Tavsiye Dokümanı (Temmuz 2008)	17
5.	Alım-Satım Hesaplarındaki İlave Risk Yükümlüğüne İlişkin Sermaye Hesaplaması Rehberi (Temmuz 2008)	18
6.	Ekonomik Sermaye Modellemesinde Uygulamalar (Ağustos 2008)	19
7.	Bağımsız Denetim Kalitesi ve Banka Denetimi Raporu (Aralık 2008)	20
8.	Piyasalar Komitesi: “Para Politikası Çerçevesi ve Merkez Bankalarının Piyasa İşlemleri” Çalışması (Haziran 2008)	21
B.	IMF (International Monetary Fund).....	21
	Finansal İstikrar Raporu (Ekim 2008)	21
C.	WORLD BANK (Dünya Bankası)	21
	GEP (Global Economic Prospects) 2009 Raporu (Aralık 2008)	21
D.	G-20 Zirvesi (Kasım 2008)	22
III.	ANKET/DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI.....	23
A.	IMF: “Etkin Denetim İçin Basel Prensiplerinin Uygulanması” (Eylül 2008).....	23
B.	Basel Bankacılık Denetim Komitesi: “Mevzuata Uyum Prensiplerinin Uygulanması” (Ağustos 2008)	23
C.	BIS: Yabancı Para Cinsi Takas Riskinin Azaltılmasında Gelişim (Mayıs 2008)	24
IV.	DİĞER	25
A.	KREDİ DERECELENDİRME KURULUŞLARI	25
1.	IOSCO: Kredi Derecelendirme Kuruluşları İçin Çalışma İlkeleri (Mayıs 2008)	25
2.	İzleme (Haziran 2008)	27
3.	BIS Çalışma Raporu: Yapılandırılmış Finansmanda Derecelendirme: Yanlış Giden Neydi ve Sorunların Çözümü için Ne Yapılabilir? (Temmuz 2008)	27
B.	MAKALELER.....	28
	IMF: “Research & Development” (Haziran 2008).....	28
C.	DİĞER	30
	Hazine Müsteşarlığı: OECD Risk Kategorisine İlişkin Basın Duyurusu (8 Şubat 2008).....	30
EK1	31

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
AMA	: İleri Ölçüm Yaklaşımı – Advanced Measurement Approach
BCBS	: Basel Bankacılık Denetim Komitesi - Basel Committee on Banking Supervision
BIS	: Uluslararası Ödemeler Bankası - Bank for International Settlements
CDO	: Teminatlı Borç Yükümlülükleri - Collateralized Debt Obligation
CEBS	: Avrupa Bankacılık Denetim Otoriteleri Komitesi Committee of European Banking Supervisors
CEIOPS	: Avrupa Sigorta ve Mesleki Emeklilik Denetçileri Komitesi Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors
CESR	: Avrupa Sermaye Piyasaları Düzenlemecileri Komitesi Committee of European Securities Regulators
CGFS	: Global Finansal Sistem Komitesi - Committee on the Global Financial System
CIU	: Kolektif Yatırım Kuruluşları - Collective Investment Undertakings
CLS	: Yabancı Para Kesintisiz Takas Sistemi - Continuous Linked Settlement
CPSS	: Ödeme ve Takas Sistemleri Komitesi Committee on Payment and Settlement Systems
CRD	: Sermaye Yeterliliği Direktifi (2006/48-49) - Capital Requirements Directive
EC	: European Community - Avrupa Topluluğu
EBC	: Avrupa Bankacılık Komitesi - European Banking Committee
ECB	: AB Merkez Bankası - European Central Bank
ECOFIN	: AB Ekonomi ve Maliye Bakanları Konseyi - Economic and Financial Affairs Council
FDIC	: ABD Federal Mevduat Sigorta Kuruluşu - Federal Deposit Insurance Corporation
FED	: ABD Merkez Bankası - Federal Reserve
FSAP	: Mali Sektör Değerlendirme Programı - Financial Sector Assessment Program
IAASB	: Uluslararası Denetim ve Güvence Standartları Kurulu International Auditing and Assurance Standards Board
IASB	: Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu International Accounting Standards Board
ICAAP	: Sermaye Gereksinimi İçsel Değerlendirme Süreci Internal Capital Adequacy Assessment Process
IMF	: Uluslararası Para Fonu - International Monetary Fund
IOSCO	: Uluslararası Sermaye Piyasası Kurumları Teşkilatı International Organization of Securities Commissions

- IRB** : İçsel Derecelendirme Yaklaşımları- Internal Ratings Based Approach
- IRC** : İlave Risk Yükümlülüğü - Incremental Risk Charge
- KDK** : Kredi Derecelendirme Kuruluşları
- OCC** : ABD Ulusal Bankaları Denetim Kurumu - Office of the Comptroller of the Currency
- OECD** : Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı
Organisation for Economic Co-operation and Development
- OFC** : Off-shore Finansal Merkez- Offshore Financial Centre
- OTS** : ABD Tasarruf Kuruluşları Denetim Kurumu - Office of Thrift Supervision
- RMD** : Riske Maruz Değer

SUNUŞ

Uluslararası finansal piyasalarda yaşanmakta olan global krizle birlikte, alınması gereken önlemler ile mali sektöre ve risk yönetimine ilişkin mevcut düzenlemelerde yapılması gereken değişiklikler, politika yapıcılarının ve düzenleyici/denetleyici otoritelerin ana gündem maddeleri haline gelmiştir. Bu süreçte, ülkelerin bireysel veya ortaklaşa aldıkları tedbirlere ilave olarak uluslararası kuruluşlarca komiteler/çalışma grupları oluşturulmuş ve söz konusu birimlerce eksikliklerin tespit edilmesi ve giderilmesine yönelik çalışmalar yapılmıştır. Çalışmaların görüşe açılmasını takiben alınan geribildirimler doğrultusunda başlatılan düzenleme taslakları/önerileri oluşturulması süreci pek çok konuda halen devam etmektedir.

Diğer taraftan, bahse konu çalışmalar Kurumumuzca yakından takip edilmekte olup, Nisan 2008 tarihinde kurulan Risk Yönetimi Dairesince AB ve diğer gelişmiş ülkelerde risk yönetimi alanında meydana gelen gelişmeler, yabancı denetim otoritelerinin risk yönetimine ilişkin faaliyetleri ile bu alanda getirilen yenilikler ve çalışmalar dikkatle izlenmektedir.

Bu çerçevede, risk yönetimi alanındaki bazı çalışmaların yer aldığı Risk Bülteni'nin belirli periyotlarla hazırlanarak, bankacılık sektörü başta olmak üzere kamuoyu ile paylaşılmasının yukarıda sayılan alanlardaki gelişmelerin takibi açısından katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bülten'in ilk sayısında, 2008 yılına ilişkin olarak risk yönetimi alanını doğrudan ilgilendirdiği düşünülen önemli düzenleme, karar, rehber ve çalışmalar ile cari ekonomik konjonktürü ilgilendiren beklenti ve tartışmaları içeren uluslararası kuruluş raporlarına yer verilmiştir. Bültenin amacı, risk yönetimi alanında gündeme gelmiş her konu ve raporu ele almaktan ziyade, önemli gelişmelere ilişkin farkındalık yaratmaktır. Bülten'de metinlerin içeriğine ilişkin bilgilere ek olarak, orijinal metinlere ulaşmak isteyenler için doküman isim ve web adreslerine yer verilmiştir.

Türkiye'nin AB üyeliği hedefi doğrultusunda, ulusal mevzuatımızın AB mevzuatına uyumu konusu büyük önemi haizdir. Bu kapsamda, Basel-II'nin AB üyesi ülkelerde uygulanmasını düzenleyen 2006/48/EC ve 2006/49/EC sayılı Sermaye Gereksinimi Direktiflerine (CRD) uyum konusu, Kurumumuzun risk yönetimi çalışmalarında önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle, Bültende CRD'ye uyuma yönelik AB çalışmaları kapsamlı biçimde ele alınırken AB'nin diğer alanlardaki değişiklik hazırlıklarına da yer verilmiştir.

I. DENETİM OTORİTELERİ VE DÜZENLEMELER

A. Capital Requirements Directive (CRD) Değişiklikleri (Nisan-Haziran 2008)

1. Değişiklikler: Nedenler ve Danışma Süreci

Basel Bankacılık Denetim Komitesince (BCBS) hazırlanarak Haziran 2004'te yayımlanan Basel II metni Temmuz 2005'te eklenen Piyasa Riskine ilişkin hükümler ve çeşitli ilavelerle son halini almıştır. Avrupa Parlamentosu/Konseyi de söz konusu metni esas alarak hazırlanan CRD (Capital Requirements Directives: 2006/48/EC ve 2006/49/EC) Direktifleri ile Basel-II metnini müktesebata dahil etmiştir.

a. CRD'de Yapılması Planlanan Değişikliklerin Nedenleri

CRD'nin tam olarak uygulanmasına 2008 yılında başlanmıştır. Henüz uygulama safhasında olmasına rağmen CRD'de bazı değişikliklerin yapılması gerektiği ortaya çıkmıştır.

- CRD hazırlanırken ucu açık bırakılan ancak şu anda belirlenmesi gereken hususlar:
 - CRD'den önceki direktiflerde yer alan *büyük montanlı riskler* ve *bazı bankalara denetimde getirilen kolaylıklar* ile ilgili hükümlerin değiştirilmesi
 - Birinci kuşak sermayede yer alan *hibrit sermaye araçları* gibi henüz Avrupa Birliği genelinde uygulaması yaygın olmayan araçlara ilişkin prensipler belirlenmesidir.
- CRD'nin uygulanması sırasında karşılaşılan tutarsızlıkların, CRD'nin asıl amacından sapmasını engellemek amacıyla düzeltilmesi. Bunların çoğu teknik detaylar olup, büyük boyutlu etkileri olmadığından, etki çalışmasında yer almamışlardır. Ancak *hayat sigortalarının* teminat olarak sayılması veya *IRB'de CIU (Collective Investment Undertakings)'ların etkisi* gibi yansımaları göz ardı edilemeyecek hususlar, değişiklik çalışmasında dikkate alınmıştır.
- Diğer alanlarda önerilen değişiklikler 2007 yılında dünya piyasalarında başlayan finansal dalgalanmanın etkisiyle gerekli görülmüştür ve genel finansal istikrarın sağlanması amacıyla taşımaktadırlar. Bu kapsamda *menkul kıymetleştirme pozisyonlarına ilişkin risk yönetimi ve sermaye gereksinimi hesaplaması* ile *home-host denetim ilişkileri ve kriz uygulamaları* yeniden gözden geçirilmiştir.

b. İlgili Tarafalara Danışma Süreci

CRD değişikliklerine ilişkin danışma süreci Avrupa Birliğince belirlenen kurallar çerçevesinde gerçekleşmiştir. EBC (European Banking Committee) ve CEBS (Committee of European Banking Supervisors) bu süreçte etkin rol almış ve görüşleri dikkate alınmıştır.

Avrupa Komisyonu'nun hibrit sermaye araçları ve büyük montanlı riskler ile ilgili teknik danışmanlık çağrısına CEBS tarafından cevap verilmiş ve her iki konu ile ilgili görüşler Nisan 2008'de son halini almıştır.

EBC tarafından oluşturulan CRD çalışma grubu, uygulanmakta olan CRD metnini geliştirmek amacıyla Kasım 2007, Ocak, Şubat ve Mart 2008'de bir araya gelmiştir.

Haziran 2007’de Avrupa Komisyonu tarafından “globalleşen finansal piyasalarda Avrupa Birliği düzenlemeleri” konulu bir konferans düzenlenmiştir. Merkez bankalarından, düzenleyici otoritelerden ve sektörden önemli tarafların katılımıyla gerçekleşen konferans sonunda, sınır ötesi krizlerin çözümü için etkin düzenlemelerin yapılmasına karar verilmiş ve cari düzenlemelerin etkinliğinin artırılması gerektiği konusunda mutabakata varılmıştır.

16 Nisan 2008’den 17 Haziran 2008’e kadar taslak değişiklik metni internette yayımlanmış ve görüşe açılmıştır. Proje boyunca CRD çalışma grubu ve Basel Bankacılık Denetim Komitesi koordineli bir çalışma göstermiş, ilgili Avrupa Komisyonu birimlerinin desteğini almak amacıyla kurulan söz konusu grup, Aralık 2007 ve Nisan 2008’de toplanarak birimler arası iletişimi sağlamaya çalışmıştır.

2. Problem Tanımı

a. Büyük Montanlı Riskler

Büyük montanlı risklere ilişkin getirilen hükümlerin amacı bir bankanın, çok miktarda kredi vermiş olduğu müşterisine ilişkin gerçekleşebilecek beklenmedik bir olay nedeniyle, yüksek miktarda zarara maruz kalmasını engellemektir. Ancak aşağıdaki sorunlardan dolayı bu amaca ilişkin hükümler etkin olarak işlememektedir:

- Yüksek aracılık maliyetleri,
- Hükümlerin açıkça ifade edilmemiş olması,
- Kamuya mal olan yükün (vergilerin) artması ve sermaye verimsizlikleri.

b. Hibrit Sermaye Araçları

Hibrit sermaye araçları hem sermaye hem de borç özelliği taşıyan finansal enstrümanlardır. Bu araçların çıkarılma amacı bir yandan bankanın sermaye ihtiyacını gidermek, bir yandan da daha fazla risk alıp daha yüksek getiri bekleyen yatırımcılara kar sağlamaktır. Banka açısından bu enstrümanlar birer fon kaynağıdır. Çoğunlukla Birinci Kuşak Sermaye içinde dikkate alınabilecek şekilde tasarlanan söz konusu araçlar, faiz ödemeleri gider olarak gösterildiğinden, vergi açısından avantaj sağlamaktadır.

Birinci Kuşak Sermaye olarak dikkate alınabilmeleri için kayıp karşılamaya, ödemelerin esnekliği ve sürekliliğine ilişkin kriterleri sağlamaları gereklidir. Bu kriterler G10 düzeyinde kabul görmüştür ancak çeşitli nedenlerle henüz Avrupa Birliği mevzuatında yer almamaktadır. Bu durum sermaye arbitrajına imkan vermektedir.

c. Ana Ülke-Faaliyette Bulunulan Ülke (Home-Host) İlişkileri ve Kriz Yönetim Süreçleri

Bir bankanın kurulu olduğu ülkedeki denetim otoritesi o bankanın iştirakleriyle birlikte konsolide finansal durumundan sorumlu olduğu halde, bu bankanın denetimi her iki ülke denetim otoritelerince -birlikte- yürütülür.

Avrupa Birliği içerisindeki ülkelerde bankaların risk, likidite ve sermaye yönetimleri genelde merkezleştirilmekte ve iştirakler iş kollarına göre gruplanmaktadır. Dolayısıyla her denetim

otoritesinin sadece kendi ülkesinde faaliyet gösteren banka veya iştirakin denetimiyle ilgilenmesi zorlaşmaktadır. CRD Çalışma Grubu, uygulama sürecine ilişkin aşağıdaki zorlukları tespit etmiştir:

- Sınır ötesi faaliyette bulunan bankalar için fazladan uyum maliyetleri ortaya çıkmaktadır.
- Bankanın iştirakinin yer aldığı ülkenin finansal istikrarına ilişkin riskler ortaya çıkmaktadır.
- Geniş çaplı yayılma gösteren krizlerin olması durumunda, kriz yönetimi zorlaşmaktadır.
- Sınır ötesi faaliyette bulunan banka sahipleri, çalışanları ve kredi verenleri bazı maliyetlere katlanmaktadır.

Krizlerin genişlemesi durumunda bankacılık sektörü için Avrupa Birliği bazında zorluklar ortaya çıkabilecektir.

d. Bazı Bankalara Denetimde Getirilen Kolaylıklar

Avrupa Birliğinin 2006/48/EC sayılı direktifinin 3. Paragrafı, faaliyette bulunulan ülke (host) denetim otoritelerine, yabancı bir ana ortaklığa bağlı olarak faaliyet gösteren iştirak şeklindeki bankaları bazı CRD hükümlerinden muaf tutma yetkisi vermektedir. Bu muafiyetlerden faydalanılabilmesi için iştirakin 15 Aralık 1977'den beri ana ortaklığa bağlı olarak faaliyet gösteriyor olması ve bu muafiyete ilişkin hükümlerin 15 Aralık 1979'dan beri ülke mevzuatında yer alıyor olması gerekmektedir.

Söz konusu tarihler 1979'dan bu yana güncellenmemiştir. Avrupa Birliğine 1979'dan sonra kabul edilen bazı ülkeler, bu hükümleri uygulamaktadırlar. Söz konusu CRD hükümleri dikkate alınmaya devam ederse muafiyet uygulanan bazı ülkelerde mevzuata uyum masrafları ortaya çıkabilir.

e. Hayat Sigortalarının Teminat Olarak Kabul Edilmesi

CRD, bankalara sunulan hayat sigortalarının teminat olarak kabul edilmesine ve sermaye yeterliliği hesaplamasında dikkate alınmasına izin vermektedir. Ancak bu durum sadece sigortayı yapan şirketin Kredi Riski Standart Yaklaşım çerçevesinde %50 veya daha düşük risk ağırlığına karşılık gelen derecelendirme notuna sahip olması veya İçsel Derecelendirme Yönteminde bu risk düzeyine denk bir risk ağırlığına sahip olması halinde geçerlidir. Ayrıca hayat sigortaları, teminat olarak kabul edilmeleri halinde, sigorta yapan şirket tarafından verilmiş bir garanti olarak sayılabilecektir.

Bazı hayat sigortası şirketleri bu durumda haksız rekabete maruz kalmaktadır. Özellikle küçük şirketler bağımsız derecelendirme yaptırmak zorunda bırakılmaktadır.

f. Menkul Kıymetleştirme Pozisyonları için Sermaye Gereksinimi ve Risk Yönetimi

Son yaşanan piyasa dalgalanması CRD'de yer alan hükümlerin açıklığa kavuşturulması gereğini ortaya çıkarmıştır. Ayrıca menkul kıymet çıkarıcı kuruluşlara uygulanması gereken sermaye yükümlülüğü artışı, tartışılmaya başlanmıştır.

3. Amaçlar

CRD değişikliğine yönelik çalışmanın amacı, CRD'nin etkin olarak uygulanmasının engellenmemesidir. Bu kapsamda, çalışma grubu aşağıda yer alan genel politikaların uygulanmasını önermektedir:

- Finansal istikrarın sağlanması,
- Mudilerin haklarının daha etkin korunması,
- Avrupa bankacılık sektörünün uluslararası rekabet gücünün artırılması,
- Avrupa Birliği içerisindeki bankacılık sektörünün birlikte hareket etmesinin sağlanması.

Daha önce bahsedilen problemlerin çözümüne yönelik olarak yukarıda bahsedilen genel politikalar dışında 17 adet operasyonel amaç belirlenmiştir. Bu amaçların uygulanmasının denetim otoriteleri arasında işbirliğine, yasal kesinliğe, mevzuat uyumundaki sıkıntıların azalmasına, sektörler arası dayanışmaya ve risk yönetiminin yaygınlaşmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu sayede yukarıda bahsedilen genel politikalarda da önemli ölçüde yol alınabilecektir.

4. Tercih Edilen Politikaların Etkisi

Toplamda 60 adet değişik politika tasarlanmış ve bunların etkileri incelenmiştir. Bu bölüm sadece her alan için belirlenen nihai politikayı vermekte ve bunun ilgili taraflara olası etkilerini incelemektedir.

a. Büyük Montanlı Riskler

Şu anki yaklaşıma yapılacak küçük değişikliklerle oluşacak limit bazlı yaklaşımın, sorunları çözmesi beklenmektedir. Ayrıca bu yaklaşımın ilgili taraflara yansıyan maliyetleri azaltması söz konusudur.

b. Hibrit Sermaye Araçları

Avrupa çapında uygulanacak ortak bir kararın sorunları çözmesi beklenmektedir. Açıkça yapılacak düzenlemeler hem sermaye ihtiyacının karşılanmasını hem de yatırımcılara alternatif sunulmasını sağlayacaktır.

c. Ana Ülke-Faaliyet Gösterilen Ülke İlişkileri ve Kriz Yönetim Süreçleri

Tarafların görev ve sorumluluklarının açıkça belirlenmiş olması kriz durumlarında her iki ülkenin otoritelerini rahatlatacaktır. Uzlaşma sağlanamayan noktalarda iki tarafın da çözüme yönelik hareket etmesi beklenmektedir.

d. Bazı Bankalara Denetimde Getirilen Kolaylıklar

Belirtilen tarihlerden sonra uygulama yapmış ülkelerin mevzuatlarının kabul edilmesi uygun olacaktır. Bu sayede 311 milyar Euro'dan fazla aktive sahip olan ve 5 milyondan fazla üyesi bulunan bazı bankalar, denetim altına alınmış olacaktır.

e. Hayat Sigortalarının Teminat Olarak Kabul Edilmesi

Bağımsız kredi derecelendirmesi olmasa dahi hayat sigortalarının teminat olarak kabul edilmesi uygun bir yaklaşım olacaktır.

f. IRB Yaklaşımı Altında CIU'ların Durumu

Standart yaklaşımda belirlenen risk ağırlıklarının ihtiyatlı bir şekilde artırılması, CIU'larda yer alan riskleri dikkate alan bir yaklaşım olacaktır. Ancak yüksek kredi derecesine sahip şirketlerin risk ağırlıklarının daha düşük oranlı artırılması, daha doğru bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir.

g. Menkul Kıymetleştirme Pozisyonları için Sermaye Gereksinimi ve Risk Yönetimi

Krizde yaşananlar bankaların aşağıdaki hususları dikkate almaları gerektiğini ortaya çıkarmıştır:

- Borç veren olarak bankalar, riskleri sonradan yatırımcılara devrediyor olsalar dahi, kredi verirken ihtiyatlı davranmalıdırlar.

- Yatırımcılar menkul kıymetleştirme ve üstlendikleri riskler hakkında bilgi sahibi olmalıdır.
- Menkul kıymetleştirme sponsorları likidite riskini yönetmede rol almalı ve sponsor oldukları bankalara likidite yardımı yapmalıdır.

5. Önerilen Değişikliklerin Toplam Etkisi

Önerilen değişiklikler CRD'nin daha etkin ve piyasa gelişmeleriyle uyumlu hale getirilmesini amaçlamaktadır.

CRD'nin tam olarak Ocak 2008'de uygulanmaya başladığını belirtmekte fayda görülmektedir. Küresel krizi başlatan piyasa dalgalanmaları henüz CRD tam olarak uygulamaya konmadan, 2007 Eylül ayından itibaren başlamıştır. Ancak CRD tam olarak yürürlükte olsaydı, bu kriz gerçekleşmezdi demek de mümkün değildir. Söz konusu kriz, piyasalardaki aşırı hareketlilik ve fazla iyimser beklentilerden kaynaklanmıştır.

Önerilen değişiklikler risk yönetiminin geliştirilmesini, sermaye kalitesinin yükseltilmesini ve küçük bankaların rekabet gücünün artırılmasını amaçlamaktadır. Ayrıca düzenlemeler yoluyla arbitraj olanaklarının ortadan kaldırılması, Avrupa içerisindeki finansal istikrar açısından önemlidir.

Sınır ötesi faaliyetlerde bulunan bankalar açısından denetim otoriteleri arasında işbirliğinin önemi büyüktür. Bu kapsamda denetim otoritelerinin işbirliğine yönelik çalışmaları, Avrupa Birliği'nin finansal istikrarı açısından önem arz etmektedir.

6. İzleme ve Değerlendirme

CRD değişikliklerinin 2010 yılında etkin hale gelmesi beklenmektedir. Bu değişikliklerin şu anda yürürlükte olan hükümlerle yakından ilgili olmaları nedeniyle olası etkiler, 1 Ocak 2012'de CRD'nin etkilerinin gözden geçirilmesine kadar değerlendirilecektir.

Komisyon, üye ülkelerle beraber değişiklik önerilerinin etkilerini izleyecektir. Bu kapsamda ECB'nin (European Central Bank) bankacılık sektörünün istikrarı açısından izlediği makro ekonomik göstergelere ilişkin değerlendirmeleri de göz önünde bulundurulacaktır.

Kaynak: Summary of the Impact Assessment

Link: http://ec.europa.eu/internal_market/bank/regcapital/index_en.htm

B. Denetim Otoritesinin İncelemesi Süreci Rehberi (Temmuz 2008)

ABD finans otoriteleri, Office of the Comptroller of the Currency (OCC), Board of Governors of the Federal Reserve System (FED), Federal Deposit Insurance Corporation (FDIC) ve Office of Thrift Supervision (OTS); Basel II olarak bilinen sermaye yeterliliği standartlarını uygulayacak bankalara yönelik olarak "Denetim Otoritesinin İncelemesi" konusunda hazırladıkları rehberin son halini yayımlamıştır. Rehberin amacının, **ileri risk ölçüm yaklaşımlarını kullanacak olan bankalara** yol göstermek olduğu ifade edilmektedir. Böylece bankaların:

- Sermaye yeterliliği düzenlemelerine uyum sağlaması,
- 1. Yapısal Blok'ta kapsanamayan risklere ilişkin hesaplamalar yapması,

- İçsel risk profiline uygun şekilde sermaye tahsisine gitmesi,
- Risklerin ölçümü için daha ileri teknikler geliştirmesi sağlanacaktır.

2 Eylül 2008’de yürürlüğe girmek üzere yayımlanan bu rehber 4 ana bölümden oluşmaktadır:

1. İleri ölçüm yaklaşımlarını kullanan bankalara yönelik “Denetim Otoritesinin İncelemesi” süreci,
2. Sermaye yeterliliği hesaplamalarının kapsamlı bir şekilde gözden geçirilmesi,
3. Sermaye yeterliliği düzenlemelerine uyum,
4. Sermaye gereksinimi içsel değerlendirme süreci.

Bölümlerde, maddeler halinde sürecin nasıl işleyeceği anlatılmaktadır. Rehberin en kapsamlı bölümü “Sermaye gereksinimi içsel değerlendirme süreci” dir. Söz konusu bölümde bankaların içsel risk profiline, iş çevresine ve finansal yapısına uygun şekilde sermaye gereksinimi hesaplamaya çalışması gerektiği belirtilmektedir.

Kaynak: Supervisory Guidance: Supervisory Review Process of Capital Adequacy (Pillar 2) Related to the Implementation of the Basel II Advanced Capital Framework

Link: <http://www.occ.treas.gov/fr/fedregister/73fr44620.pdf>

C. CRD’deki Seçenekler ve Ulusal İnisyatiflere İlişkin Olarak CEBS Tarafından Avrupa Komisyonuna Sunulan Teknik Tavsiyeler (Ekim 2008)

Avrupa Bankacılık Denetim Otoriteleri Komitesi (CEBS), Avrupa Komisyonunun “Sermaye Yeterliliği Direktifleri”ndeki (CRD) seçeneklerin ve ulusal inisiyatiflerin azaltılması hususundaki teknik tavsiye çağrısına (No. 10) yanıtını, 17 Ekim 2008 tarihinde yayımlamıştır.

CEBS’in tavsiyeleri neticesinde Avrupa Birliği ülkeleri için geçerli olan CRD’deki mevcut inisiyatiflerin %80 oranında azaltılmasının faydalı olacağı ortaya çıkmıştır. Söz konusu azaltımın AB üyesi ülkelerin denetim otoritelerinin ortak bir paydada buluşmasını sağlayacağı ve finansal kuruluşların uyum maliyetlerini azaltacağı düşünülmektedir.

CEBS, incelediği 152 seçenek ve inisiyatiften % 28’inin korunması gerektiğini, bu inisiyatiflerin yaklaşık üçte birinin ise göreceli olarak kısa vadede geçerliliğini yitireceğini düşünmektedir. Kaldırılması gerektiğine inanılan diğer seçenek ve inisiyatifler için CEBS, Avrupa Birliğine üye ülkelerin denetim otoritelerinin uygulamalarını birbirleriyle uyumlu hale getirebilecek ve finansal kuruluşların hareket alanlarının eşitlenebileceği çözüm önerileri sunmaktadır.

Kaynak: European Commission’s Call for Technical Advice (No:10) from the Committee of European Banking Supervisors

Link: [http://www.c-eps.org/getdoc/8a50ac40-2864-4ba4-aac8-10ac78d47012/2008-17-10-Call-for-Technical-Advice-\(No-10\).aspx](http://www.c-eps.org/getdoc/8a50ac40-2864-4ba4-aac8-10ac78d47012/2008-17-10-Call-for-Technical-Advice-(No-10).aspx)

D. Likidite Riskinin Yönetimine İlişkin Teknik Tavsiye (Eylül 2008)

Avrupa Komisyonun talebi üzerine CEBS tarafından hazırlanan likidite riskinin yönetimine ilişkin bir tavsiye metni 18 Eylül 2008 tarihinde kamuoyuna duyurulmuştur. Metinde likidite riskinin yönetimine ilişkin orantılılık ilkesi dikkate alınarak hazırlanan 30 temel tavsiyeye yer verilmiştir. Söz konusu tavsiyelerden ilk 18'i normal ve likidite sıkışıklığı olan dönemlerde likidite riskinin yönetiminin sağlanmasını hedeflemektedir. Bunlar, fon kaynaklarının çeşitlendirilmesinin sağlanması, likidite tamponları oluşturulması, stres testi uygulanması ve acil durum planlarını kapsamaktadır.

Dokümanda yer alan tavsiyeler incelendiğinde bir bankanın likidite riski stratejisinin oluşturulması ve risk toleransının belirlenmesinin yönetim kurulunun sorumluluğu olarak belirlendiği görülmektedir. Yönetim kurulu söz konusu strateji ve toleransın belirlenmesinde bankanın fonlama yapısını, devam eden, planlanan faaliyetlerini ve risk yönetiminin sağlamlığını göz önünde bulundurmalıdır. Üst yönetim ise görev ve sorumlulukların bankanın hedefleri doğrultusunda belirlenmesinden sorumludur. Bankaların faaliyetlerinin karmaşıklık düzeyini içerecek şekilde likidite riskinin ölçümü için gerekli sistem, süreçleri tesis etmeleri ve olumsuz gelişmelerin likidite durumu üzerindeki etkilerini belirlemeye imkan verecek stres testleri uygulamaları gerekmektedir.

CEBS'in açıkladığı metinde yer alan diğer 12 tavsiye ise likidite riskinin gözetimi ile ilişkilidir. Denetim otoriteleri bankaların likidite riskinin yönetimine ilişkin gerekli plan ve prosedürlere sahip olup olmadığını, bankanın likidite riski düzeyini dikkate alarak değerlendirecektir. Ayrıca, denetim otoriteleri bankaların likidite konusunda uyması gereken hususların banka tarafından geliştirilecek içsel yöntemlerle desteklenmesi veya bankanın likidite gereksinimlerinin değiştirilmesi durumunu değerlendirecektir.

Kaynak: Second Part of CEBS's Technical Advice to the European Commission on Liquidity Risk Management

Link: [http://www.c-eps.org/getdoc/bcadd664-d06b-42bb-b6d5-67c8ff48d11d/20081809CEBS_2008_147_\(Advice-on-liquidity_2nd-par.aspx](http://www.c-eps.org/getdoc/bcadd664-d06b-42bb-b6d5-67c8ff48d11d/20081809CEBS_2008_147_(Advice-on-liquidity_2nd-par.aspx)

E. CEBS'in Operasyonel Riske İlişkin Konuların Uygulanması Konulu Özet Tasarısı (Aralık 2008)

CEBS 19 Aralık 2008 tarihinde "Operasyonel Riske İlişkin Konuların Uygulanması" konulu özet tasarısı (Özet Tasarı) görüşe açmıştır.

CEBS, GL10 olarak bilinen "İleri Ölçüm ve İçsel Derecelendirme Modellerinin Validasyonu ve Değerlendirilmesine İlişkin Rehber" in yayımlanmasından beri operasyonel risk yönetimi ve ölçümü çerçevesi konusu üzerinde çalışmaya devam etmiştir.

Özet Tasarı operasyonel risk ile ilgili uygulamanın standartlaşması ve geliştirilmesi amacıyla ortaya konmuştur.

Diğer CEBS rehberlerinin aksine Özet Tasarı, belirli operasyonel risk konularının üzerine yoğunlaşmış rehber dokümanlarının toplamı olarak yapılandırılmıştır. Bu dokümanlar toplamı

zamanla genişleyecek ve düzenli aralıklarla güncelleştirilecektir. Amaç, operasyonel risk konusunda denetim otoritelerine yardımcı olmak ve Avrupa Birliği ülkelerindeki uygulamaların standartlaşmasını sağlamaktır.

Özet Tasarının şu anki hali üç konu hakkındaki yönlendirme dokümanını içermektedir. Bu konular;

- Operasyonel risk ve operasyonel risk kayıplarının kapsamı,
- AMA (İleri Ölçüm Yaklaşımı) kullanan firmalar için kullanım testi (use test),
- AMA sermayesinin tahsis edilmesidir.

Özet Tasarının görüş alma süreci 31 Mart 2009 tarihinde sona erecektir.

Kaynak: CEBS Publishes For Consultation Its Compendium of Supplementary Guidelines on Implementation Issues of Operational Risk

Link: <http://www.c-eps.org/News--Communications/Latest-news/CEBS-publishes-for-consultation-its-compendium-of.aspx>

F. CEBS'in Kompleks ve Likit Olmayan Finansal Varlıkların Değerlemesi Hakkındaki Raporu (Haziran 2008)

Subprime kriziyle birlikte kompleks ve likit olmayan varlıkların değerlemesinde sorunların ortaya çıkmasıyla ECOFIN; CEBS'ten uluslararası finansal raporlama standartlarına uygun bir değerlendirme yönteminin geliştirilmesine katkıda bulunmasını talep etmiştir. Bu rapor, söz konusu talep doğrultusunda CEBS'in yapmış olduğu çalışmaları içermektedir.

Raporda aşağıdaki hususlar ele alınmıştır:

- Karmaşık yapıda ve likit olmayan finansal varlıkların değerlendirilmesinde karşılaşılan zorluklar,
- Belirsizliklerin yanında değerlendirme uygulamalarında ve metodlarında şeffaflık,
- Rayiç değer tahminlerinin denetimi.

Rapor sektör temsilcileriyle yapılan görüşmelerin yanı sıra CEBS üyelerinin denetim tecrübelerine ve yapmış oldukları çalışmalarda elde ettikleri bulgulara dayanılarak hazırlanmıştır. Bunun sonucunda bulunanlar aşağıda özetlenmiştir.

Değerleme konusunda karşılaşılan zorluklar:

- Muhasebe standartları belirlenirken piyasada aktif olarak işlem görmeyen varlıkların rayiç değerinin nasıl tespit edileceği konusunda açıklayıcı bilgiler yer almalıdır.
- Bankalar ve aracı kuruluşların
 - Modelleme teknikleri kullanımı hususunda pratiklerini geliştirmeleri gerekmektedir.
 - Rayiç değer belirlenirken gerekli tüm risk faktörlerini dikkate almaları gerekmektedir.

- Yeterli risk değerlendirmesinde bulunmak ve risklerin doğru yönetimi için risk yönetim uygulamalarını geliştirmeleri gerekmektedir.
- Banka ve aracı kuruluşlar ile standart koyucuların aşağıdakiler de dahil olmak üzere değerlemeyle ilgili diğer hususları da dikkate almaları gerekmektedir.
 - Sınıflandırma,
 - Değer düşüşünün zamanında tespitinin önemi ve satılmaya hazır varlıklarda değer düşüşü kurallarındaki potansiyel değişiklikler,
 - İlk gün kârı uygulaması ve ilgili karşılıklar,
 - İçsel kredi riskinin yönetimi.

Şeffaflık hususu:

- Bankalar ve aracı kuruluşlar rayiç değer bulunması, değerlendirme teknikleri ve şeffaflık hususunda kendilerini geliştirmelidir.
- Muhasebe standartlarının belirlenmesinde değerlendirme ve rayiç değer konusundaki kamuya açıklama yükümlülüklerinin gözden geçirilmesi gerekmektedir.

Denetim açısından:

- Denetim standardı belirleyenlerin rayiç değer denetimi konusunda çalışmalarını artırmaları gerekmektedir.

CEBS bu bulgular neticesinde, değerlendirme uygulamalarının sağlamlığı için muhasebe ve denetim standartlarını belirleyenlerce yapılması gerekenlerin yanı sıra, bankaların da bu konuya ilişkin yükümlülüklerini açıklamıştır.

Bankaların kriz zamanlarında likiditesi kaybolan piyasalardaki varlıkların değerlemesi konusunda çalışmalarını yoğunlaştırması gerekmektedir. CEBS, bankaların değerlendirme çerçevesinde risk yönetimi uygulamaları konusunda kendilerini geliştirmeleri gerektiğine inanmaktadır.

CEBS, bulgularının uluslararası finansal raporlama standartlarıyla uyumlu olmasını amaçlamıştır. Fakat bu rapor bazı alanların muhasebe yönünden açık olmadığını ortaya koymuştur. Bu da IASB ve IAASB gibi kuruluşların yapmaları gereken çalışmalar olduğu sonucunu doğurmaktadır.

CEBS muhasebe ve denetim standartlarını belirleyenlerin bu raporda belirtilen hususlar hakkında atacağı adımları dikkatle takip edeceğini ve CESR, CEIOPS gibi kuruluşlarla işbirliği yapacağını açıklamıştır.

Kaynak: Report on Issues Regarding the Valuation of Complex and Illiquid Financial Instruments

Link: http://www.c-eps.org/getdoc/649c4608-bf93-486c-b832-5dc4426d0e51/20080618b_valuation.asp

CEBS 9 Ekim 2008 tarihinde yayımladığı raporda, Haziran 2008 raporunda (son piyasa dalgalanmasında etkilenen ürünler ve faaliyetleri konu almaktadır) yer alan önerilerine ne ölçüde uyulduğunu değerlendirmiştir.

Bu raporda 19'u AB bankası olmak üzere 22 adet banka incelenmiştir. Raporun bulgularına göre bankaların %80'i piyasa dalgalanmalarının etkisini detaylı biçimde kamuya açıklamaktadır. CEBS'in bulgularına göre kamuya açıklama, önerileri doğrultusunda gelişmektedir. Muhasebe

ilkelerine, risk modellerine ve değerlendirme prensiplerine ilişkin kamuya açıklamaların detay seviyesi ise düşüktür. Bu kapsamda incelenen bankaların CEBS tavsiyelerine uyum sağlayabilmeleri için daha çok çaba sarf etmeleri gerekmektedir.

Rapor sonuç olarak bankalardan CEBS tavsiyelerine uyum konusunda daha yoğun çalışma beklemektedir. CEBS ayrıca bu tip bir incelemeyi tekrarlayacağı, kamuya açıklama konusundaki tavsiyelere uyumun uzun vadede gerçekleşmesini beklediğini ve kamuya açıklamaların kalitesinin artırılmasına yoğunlaşılacağını bildirmiştir.

Kaynak: Follow-up Review of Banks' Transparency in 2008 Half Year Results

Link: [http://www.c-eps.org/getdoc/58433006-ffca-4697-a9e1-b72f87dad22a/CEBS-2008-162-Final-\(Follow-up-report-Transparency.aspx\)](http://www.c-eps.org/getdoc/58433006-ffca-4697-a9e1-b72f87dad22a/CEBS-2008-162-Final-(Follow-up-report-Transparency.aspx)

G. AB Konseyinin Finansal İstikrar ve Finansal Denetim Konusunda Kararı (Ekim 2008)

AB Konseyi, AB'nin ekonomik durumunu ve finansal piyasalarda yaşanmakta olan gelişmeleri değerlendirdiği karar metnini 7 Ekim 2008 tarihinde yayımlamıştır. Metinde özetle, finansal piyasalarda yaşanan gelişmelerin ekonomik durum üzerindeki etkisinin değerlendirildiği ve aşağıda sayılan kararların alındığı belirtilmektedir.

Konsey;

- AB düzeyinde krize karşı yürütülen koordineli çalışmanın devam etmesine ihtiyaç duyulduğunu ve gelecekte ortaya çıkabilecek şoklara karşı direnç sağlanabilmesi için ulusal düzeyde yapısal reformların devam ettirilmesi gerektiğini,
- CEBS'in şeffaflık konusundaki çalışmaları ile bankaların raporlama konusundaki CEBS rehberlerine uyuma yönelik gayretlerinin takdir edildiğini,
- Denetim otoritelerini ve muhasebe standartları belirleyicilerini finansal raporlama çerçevesinin düzgün işleyebilmesi açısından anlaşılır rehberler hazırlanması ve bankalararası tutarlı uygulamanın sağlanması konusunda teşvik ettiğini,
- Komisyonun CRD'nin risk yönetimi, sınır ötesi işlemler, kriz yönetimi ve menkul kıymetleştirme konusunda değiştirilmesine ilişkin teklifini desteklediğini,
- Komisyonun kredi derecelendirme kuruluşlarının özellikle yapılandırılmış finansman derecelendirmesi konusunda IOSCO (International Organization of Securities Commissions) Çalışma İlkeleri'nin (Code of Conduct) güncellenmesine ilişkin teklifini beklediğini,
- Risk yönetiminin geliştirilmesi konusunda CRD ve Basel-IP'nin ilgili çerçeveyi oluşturma özelliğinin devam ettiğini ancak döngüye bağlı (pro-cyclical) etkilere çözüm bulunması gerektiğini, bu konuya ilişkin bir çalışma grubu oluşturulmasının kararlaştırıldığını,
- AB çapında ortak raporlama standartlarının oluşturulmasının 2012 yılına kadar sağlanmasının kararlaştırıldığını belirtmektedir.

Kaynak: Council Conclusions on Financial Stability and Financial Supervision

Link: http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ecofin/103207.pdf

H. ECOFIN: Finansal Dalgalanmaya Karşı İlk Tedbirler (Ekim 2008)

ECOFIN (The Economic and Financial Affairs) Konseyi, yaşanmakta olan finansal krize yönelik olarak acil alınması gereken aksiyonlara ilişkin nihai görüşünü aşağıdaki dört başlıkta belirlemiştir (7 Ekim 2008):

- Finansal istikrar ve finansal denetim,
- Ekonomide yaşanan durgunluğun giderilmesi için Avrupa Birliği'nin eşgüdüm halinde hareket etmesi,
- Yönetici ücretleri,
- Vergi kaçakçılığı ile mücadele.

Söz konusu kararlar kapsamında ECOFIN Konseyi tarafından;

- Mevcut olan sıkıntılı durumda, finansal sektörün sağlıklı işleyişini ve sektöre olan güveni yeniden oluşturmanın birinci öncelik olduğu konusunda fikir birliği sağlandığı,
- Finansal kuruluşları düzenli olarak destekleme kararı alındığı,
- Konsey olarak, bankacılık sisteminin istikrarını ve sağlamlığını artırmak ve bireysel tasarruf sahiplerinin mevduatlarını korumak için gerekli olan önlemlerin hepsini alma taahhüdünde bulunulduğu,
- Avrupa Birliği otoriteleri ve üye ülkelerin gerekli bilgiyi paylaşmak ve eşgüdüm halinde hareket edebilmek için günlük iletişim halinde olacakları,
- Krizin başlamasından bu yana Avrupa Merkez Bankası ve ulusal merkez bankaları tarafından alınan aksiyonların Konsey tarafından memnuniyetle karşılandığı,
- Güven ve istikrarı korumak için bütün otoriteler tarafından finansal sistemin likiditesinin güvence altına alınması gerektiği,
- Tam şeffaflığı sağlamak için Avrupa'daki finansal kuruluşlara olan çağrılarını tekrar teyit ettikleri ve bu husustaki elde edilmiş ilerlemeyi yakından izledikleri,
- Kararları birlikte verme ve ulusal kararların olası uluslararası etkilerini dikkate alma konusunda mutabakat sağlandığı,
- Kamu müdahalesinin ulusal düzeyde olması hususunda fikir birliği sağlandığı,
- Mevduat sahiplerini ve sistem istikrarını korumak için, diğer önlemlerle birlikte mali bünyesi zayıf olan bankalara sermaye desteği verilmesi yaklaşımının uygunluğunu vurguladıkları ve bu konu üzerinde gerekli aksiyonu almak için hazır oldukları,
- Alınacak aksiyonlara rehberlik edecek Avrupa Birliği ortak prensipleri üzerinde hemfikir olunduğu,
- Avrupa Birliği içinde hızlı bir işbirliğinin, özellikle de uluslararası finansal kuruluşlar konusunda, temin edileceği,
- Amerika ve Avrupa bankaları arasında muhasebe kurallarındaki farklılıklardan kaynaklanan uygulama sorunlarının giderilmesi hususunun tekrar altının çizildiği ifade edilmiştir.

Kaynak: ECOFIN: Immediate Responses to Financial Turmoil

Link: http://www.ue2008.fr/PFUE/lang/en/accueil/PFUE-10_2008/PFUE-07.10.2008/ECOFIN_results

II. ULUSLARARASI KURULUŞLARIN ÇALIŞMALARI

A. BIS

1. Likidite Riski Yönetimi ve Denetimi için Öngörülen İlkeler (Eylül 2008)

Küresel krizin başlangıcından itibaren Basel II sermaye düzenlemelerine ilişkin eleştirilerin odağındaki husus, likidite konusunun yeterli düzeyde ele alınmamasıdır. BIS bünyesinde bulunan Basel Bankacılık Denetim Komitesi tarafından 25 Eylül 2008 tarihinde “Sağlam Likidite Riski Yönetimi ve Denetimi İçin Öngörülen İlkeler” (Principles for Sound Liquidity Risk Management and Supervision) adlı doküman yayımlanmıştır. İlk olarak 2000 yılında yayımlanan Bankacılıkta Likiditenin Yönetimine İlişkin Sağlam Uygulamalar (Sound Practices for Managing Liquidity in Banking Organisations) metni, Şubat 2008’de görüş alınmak üzere yeniden yayımlanmış ve görüşlerin tamamlanmasının ardından Eylül 2008’de son halini almıştır. Bahsi geçen dokümanda yer alan ilkeler bankalara ve denetim otoritelerine tavsiye niteliğindedir.

Basel Bankacılık Denetim Komitesi tarafından Eylül 2008’de son hali verilen dokümanda özellikle

- Likidite riski toleransı oluşturulması,
- Likit varlıklar kullanılarak likidite tamponu oluşturulması,
- Likidite maliyetlerinin faaliyet kollarına yansıtılması,
- Stres testleri ve senaryo analizlerinin kullanılması,
- Acil durum planlarının oluşturulması,
- Gün içi işlemlerde likidite ve teminat yönetimi yapılması,
- Kamuya açıklama

konuları vurgulanarak 2000 yılında yayımlanan Bankacılıkta Likiditenin Yönetimine İlişkin Sağlam Uygulamalar dokümanı genişletilmiştir.

Yayımlanan dokümanda yer alan söz konusu ilkeler, Bülten sonundaki Ek1’de yer almaktadır.

Kaynak: BIS: Principles for Sound Liquidity Risk Management and Supervision

Link: <http://www.bis.org/press/p080617.htm>

2. Basel Bankacılık Denetim Komitesi: Gerçeğe Uygun Değer'in Ölçülmesi ve Modellemesi (Haziran 2008)

2008 yılı Haziran ayında Basel Bankacılık Denetim Komitesi (BCBS), piyasalardaki dalgalanmalardan elde edilen önemli tecrübeleri ve karşılaşılan zorlukları değerlendirerek “gerçeğe uygun değer ölçülmesi ve modellemesi” başlıklı bir çalışma yayımlamıştır.

Risk yönetiminde, finansal raporlamada ve düzenleyici otoriteler tarafından belirlenen sermaye yeterliliğinin tutturulmasında güvenilir değerlendirme yöntemlerinin hayati derecedeki önemini anlaşılması sebebiyle BCBS, 2007 yılı başlarında kompleks finansal enstrümanların değerlendirilmesinde kullanılan yaklaşımları daha derinden ve detaylı anlamaya yönelik bir çalışma başlatmıştır. Mevcut muhasebe standartları kapsamında Komite tarafından, finansal raporlama ve risk yönetimi için değerlendirme metodolojilerinin kullanımı üzerinde yoğunlaşılmasına rağmen gerçeğe uygun değer ölçümlerine ilişkin kontrol, gözetim ve yönetim üzerine de değerlendirmeler yapılmıştır. 2007 yılı ortalarında gelişen piyasa dalgalanmasına cevap olarak söz konusu çalışmanın kapsamı, bankaların dalgalanmalara nasıl tepki verdikleri ve öncelikli alınan dersleri de içerecek şekilde genişletilmiştir.

Çalışmada öncelikle, Komitenin cari değerlendirme uygulamalarına ilişkin başlangıç değerlendirmeleri özetlenmekte, ardından Komite, uygulamaları sağlamlaştırmak ve değerlendirme yöntemlerine ilişkin daha fazla şeffaflık sağlamak amacıyla, bankaların değerlendirme yöntemlerinin zorluklarının değerlendirilmesi ve risk yönetimi, kontrol uygulamalarının geliştirilmesi hususlarında denetim otoritelerine bir rehber geliştirmek için yeni çalışmalar ortaya koymaktadır.

Kaynak: Fair Value Measurement and Modelling: An Assessment of Challenges and Lessons Learned from the Market Stress

Link: <http://www.bis.org/publ/bcbs137.pdf>

3. Bankaların, Finansal Enstrümanları Gerçeğe Uygun Değerle Ölçümlerine İlişkin Denetim Rehberi (Kasım 2008)

Piyasalarda son dönemde ortaya çıkan gelişmelerin, gerçek değerle ölçüm konusunda sağlam bir risk yönetim yapısının ve kontrol mekanizmalarının önemini ortaya koymasıyla Basel Bankacılık Denetim Komitesi, 28 Kasım 2008 tarihinde finansal enstrümanlar için değerlendirme işlemlerinde bankalara ve banka denetçilerine rehberlik etmek üzere yeni bir taslak metin yayımlamıştır.

10 ilkedен oluşаn metin; değerlemeye ilişkin sağlam yönetim süreçlerini desteklemeyi, güvenilir girdilerin ve farklı bilgi kaynaklarının kullanımını, banka ve hak sahipleri nezdinde değerlendirme belirsizliklerinin gündeme getirilmesini, değerlendirme sürecine yeteri kadar banka ve denetim kaynağının ayrılmasını, bağımsız doğrulama ve onaylama süreçlerini, mümkün olan alanlarda risk yönetimi ve raporlama amaçlı değerlendirme uygulamalarında tutarlılık sağlamayı ve bankaların değerlendirme işlemlerinin doğru bir şekilde denetlenmesini amaçlamaktadır.

Rehber, hem normal piyasa koşullarında hem de sıkıntılı zamanlarda gerçek değerle ölçülen tüm finansal enstrümanlar için geçerlidir ve muhasebe alanında daha evvel belirlenmiş olan standartlara ek yeni yükümlülükler getirmemektedir. Rehberde yer alan denetime ilişkin

beklentiler ise tüm bankalar için geçerli olmakla beraber uygulaması, bankanın gerçek değer uygulamasına tabi işlemlerinin miktar ve karmaşıklığı ile orantılı olmalıdır.

Kaynak: Supervisory Guidance for Assessing Banks' Financial Instrument Fair Value Practices

Link: <http://www.bis.org/publ/bcbs145.pdf?noframes=1>

4. Basel II Piyasa Riski için Önerilen Değişiklikler Tavsiye Dokümanı (Temmuz 2008)

2005 yılında Basel Komitesi ve IOSCO alım-satım portföyü için uygulanan sermaye düzenlemesinde bazı iyileştirmelerin yapılması hususunda anlaşmıştır. Yapılması planlanan revizyonlardan birisi, alım-satım portföyünde spesifik riske ilişkin sermaye gereksinimini model kullanarak ölçen bankaların, RMD (Riske Maruz Değer) modellerinde temerrüt risklerini daha iyi yansıtılmalarını sağlamayı hedeflemiştir. Bu kapsamda, alım-satım portföyünde yer alan varlıkların RMD modellerinde dikkate alınmayan kredi riski duyarlılıkları ile likit olmayan varlıkların etkisi, ilave risk yükümlülüğü (Incremental risk charge-IRC) olarak sermaye yükümlülüğüne dahil edilmiştir. Basel Komitesi, söz konusu sermaye yükümlülüğünü, sadece temerrüt riski ile sınırlı tutmamış ve ilave risk yükümlülüğü olarak daha geniş bir çerçevede değerlendirmiştir. Bankaların içsel piyasa riski modellerinin onaylanabilmesi için yayımlanan revizyonlara uyum sağlamaları gerekmektedir. Ayrıca, piyasa riskine ilişkin olarak spesifik risk modellerinin tanınabilmesi amacıyla eklenen ilave sermaye yükümlülüğü kapsamındaki şartların da sağlanması gerekmektedir.

Basel II'de içsel RMD modellerine ilişkin hususlarda yapılan iyileştirmeler, fiyatlamada kullanılan fakat RMD hesaplamasında dikkate alınmayan faktörlerin, bankalar tarafından doğrulanmasını gerektirmektedir. Ayrıca bankalardan, validasyon için varsayımsal portföyler üzerinde geriye dönük testler yapılması, piyasa verilerinin en az ayda bir güncellenmesi ve gerektiğinde bu verileri daha sık güncelleyebilecek pozisyonda olmaları istenmektedir. Buna ek olarak, daha muhafazakâr olmak şartıyla, önceden belirtilen en az bir yıllık efektif gözlem süresi şartına uyumlu olmasa dahi, geçmiş veriler için ağırlıklandırma yönteminin kullanılabilmesi belirtilmiştir.

Dokümanda bahsedilen diğer bir iyileştirme, az likit olan varlıkların değerlemesine ilişkindir. Denetim otoritelerinin bankalardan alım-satım portföyünde tutulan varlıkların pozisyon büyüklüğünün değerlendirilmesinde -değerleme yöntemine göre- likit olmama durumunu yansıtan bir faktörün dikkate alınmasını istediği ifade edilmiştir.

Alım-satım portföyü için sermaye yükümlülüğünü içsel model ve/veya spesifik risk modeli ile hesaplamaya yetkilendirilmiş bankaların, 1 Ocak 2010'a kadar bu dokümanda önerilen değişikliklere uyumlu hale gelme zorunluluğu olmadığı vurgulanmıştır.

Kaynak: Proposed Revisions to the Basel II Market Risk Framework

Link: <http://www.bis.org/publ/bcbs140.pdf?noframes=1>

5. Alım-Satım Hesaplarındaki İlave Risk Yükümlüğüne İlişkin Sermaye Hesaplaması Rehberi (Temmuz 2008)

Ekim 2007'de Basel Komitesi, ilave risk yükümlülüğünün hesaplanmasına ilişkin rehberleri kamuoyunun yorumlarını almak amacıyla yayımlamıştır. Komite, Mart 2008'de kamuoyunun yorumlarını da dikkate alarak, sermaye yükümlülüğünün sadece temerrütten kaynaklı fiyat değişimlerini içermemesi ve fiyatlama riskini etkileyen kredi derecelendirme notlarının değişmesi, kredi spread ve hisse senedi fiyatlarının değişmesi gibi diğer faktörlerin de dahil edilmesi kararını vermiştir. Özellikle, içinde bulunulan kredi krizinde büyük bankaların alım-satım portföyünde yer alan varlıklardan kaynaklı büyük zararlar görmesi, bu kararın alınmasına neden olmuştur. Bu zararların büyük çoğunluğu %99 güven aralığı ve 10 günlük elde tutma süresi ile tespit edilememiştir. Söz konusu zararların, gerçek temerrütlerden kaynaklanmaması, bunun yerine kredi derecelendirme notlarının değişmesine paralel olarak kredi spreadlerinin artması ve likiditenin kaybolması durumlarının ortaya çıkması, sadece temerrüte dayalı olarak ilave risk yükümlülüğünün uygulanmasının yetersiz kalacağı sonucunu ortaya koymaktadır. Örneğin, alım satım portföyünde yer alan varlığa dayalı menkul kıymetleştirmelerde CDO'ların (Collateralized Debt Obligation) ve yeniden menkul kıymetleştirilen pozisyonların riski, söz konusu temerrüt riski yükümlülüğü ile tespit edilememiştir. Ayrıca, mevcut düzenleme alım-satım portföyünde yer alan varlıklar arasındaki likidite farklılıklarını da göz ardı etmektedir.

İlave risk yükümlülüğü, mevcut düzenlemede yer alan %99 güven aralığı ve 10 günlük elde tutma süresi dikkate alınarak hesaplanan RMD tutarlarının eksikliklerini giderme amacını taşımaktadır.

Komite bankalardan, alım-satım portföyünde yer alan ilave risk yükümlülüğü için kendi içsel yöntemlerini geliştirmesini beklemektedir. Bu rehber, ilave risk yükümlülüğü modelinin ne şekilde geliştirileceği hakkında detaylı bilgiler içermektedir.

Bankaların spesifik risk modellerinin tanınabilmesi ve ilave risk yükümlülüğünün hesaplanması için bu rehberde belirtilen şartların sağlanması gerekmektedir. Mevcut düzenlemede spesifik riski model ile hesaplamaya yetkilendirilmiş bankaların, 1 Ocak 2010'a kadar IRC hesaplama zorunluluğu yoktur. Ancak, 1 Ocak 2010'dan itibaren bankanın IRC modelinin, minimum olarak kredi riskine maruz pozisyonlar için temerrüt riski ve kredi derecelendirme notlarının değişmesinden kaynaklanan riskleri içermesi gerekmektedir. Ayrıca, 1 Ocak 2011'e kadar, hisse senedine ilişkin tüm fiyatlama riskleri ile kredi pozisyonları ile ilgili tüm fiyatlama riskleri IRC modeline dahil edilmelidir.

Bu rehber ile spesifik riski modelleyen bankalardan, genel piyasa riski sermaye yükümlülüğü, spesifik risk sermaye yükümlülüğü (%99 güven aralığı, 10 günlük elde tutma süresi) ve IRC (%99,9 güven aralığı, 10 günlük elde tutma süresi) toplamı kadar sermaye bulundurması istenmektedir.

Kaynak: Guidelines for Computing Capital for Incremental Risk in the Trading Book

Link: <http://www.bis.org/publ/bcbs141.pdf?noframes=1>

6. Ekonomik Sermaye Modellemesinde Uygulamalar (Ağustos 2008)

Basel Komitesi 29 Ağustos 2008 tarihinde “Ekonomik Sermaye Modellemesindeki Uygulamalar” isimli istişari dokümanı yoruma açmıştır.

Basel Komitesi Başkanı Klas Knoot yoruma açıldığı tarihte, dokümanın şu anki ekonomik sermaye modellemesinin durumunu gösterdiğini ve bu çalışmanın büyük bankacılık gruplarındaki ekonomik sermaye modellemesinin anlaşılması açısından önemli olduğunu açıklamıştır. (Çalışma ile ilgili yorumlar 28 Kasım 2008 tarihine kadar Basel Komitesi’ne iletilmiştir).

Ekonomik sermaye ölçümü, risk alınan aktivitelerin ekonomik etkilerine karşı tutulması gereken sermaye gereksinimini ölçme yöntemleri olarak tanımlanabilir. İlk olarak bankalarda performans ve sermayenin tahsisi amacıyla geliştirilmiştir.

Ekonomik sermaye konusunda anlayış açısından bankalar ortak bir paydaya yaklaşırsa da Ekonomik Sermaye kavramı zamanla daha geniş bir anlama kavuşmuştur. Basel II’nin ikinci yapısal bloğu, bankaların ekonomik sermaye ölçümü sistemlerinin denetim otoritelerince değerlendirilmesini gerektirmektedir.

Bankalar çok çeşitli risk ölçütleri kullanmaktadır. Her bankanın kullandığı risk ölçütü farklı olabilir ve bu ölçütlerin kullanım amaçlarına göre değerlendirilmeleri gerekmektedir.

Riskin toplulaştırılması ekonomik sermaye ölçümü açısından önemli bir diğer husustur. Riskin toplulaştırılması genelde her bir risk kaynağı için riskin ölçülmesine göre daha az karmaşık yöntemlerle yapılmaktadır. Çoğu banka doğrudan toplama işlemi yaparak riski toplulaştırmaktadır. Ancak toplulaştırmanın validasyonu genel bir problem oluşturmaktadır. Riskin dağıtılmasının etkilerinin toplulaştırmada kullanılması genellikle uzman görüşüne dayalı olarak yapılmakta ve veri yetersizliği validasyonu güçleştirmektedir. Genellikle her bir risk hesaplanırken diğer risk türleri ile olan etkileşim (kredi riskinin piyasa riskinden etkilenmesi gibi) hesaba katılmadığı için toplulaştırmada kullanılan yöntemler toplam riskin gereğinden az hesaplanmasına neden olabilmektedir.

Ekonomik sermaye modellerinin validasyonu henüz başlangıç seviyesindedir. Pek çok validasyon tekniği olsa da her teknik, modellerin sadece istenen belli bir özelliğini sınavacak seviyededir.

Ekonomik sermaye modellemesi konusunda üç ana başlık öne çıkmaktadır. Bunlar;

Bağımlılık Modellemesi: Kredi portföylerinde borçluların birbirleriyle olan doğrusal ve doğrusal olmayan ilişkilerinin modellenmesidir. Denetim otoriteleri tarafından bankanın ICAAP’inde (Internal Capital Adequacy Assessment Process-Sermaye Gereksinimi İçsel Değerlendirme Süreci) ilişkilerin nasıl modellendiğinin anlaşılması, inceleme sırasında önem arz etmektedir.

Karşı Taraf Kredi Riski: Karşı taraf kredi riskinin modellenmesi oldukça karmaşıktır. Bankalar genelde RMD veya Monte Carlo Simulasyonu Yöntemlerini kullanmaktadır.

Yapısal Faiz Oranı Riski: Bilanço içi ve dışı varlıkların uzun dönemli olarak elde tutulması sonucu açığa çıkan faiz oranı riskinin modellenmesi gerekmektedir. Ancak bu durumda, nakit akışlarının müşterilerin tercihlerine göre değişmesinden kaynaklanan opsiyon riskinin de modellemeye dahil edilmesi gerekmektedir. Bu risklerin doğru modellenmemesi riskin olduğundan daha az

hesaplanmasına neden olabilir. Genelde kullanılan iki yöntem yeniden fiyatlandırma tabloları ve simülasyon teknikleridir.

Sonuç olarak ekonomik sermaye modellemesi halen gelişen bir süreçtir. Bazı açılardan uygulamaların birbirine benzemeye başlamasına ve ortak bir paydaya yaklaşmasına rağmen ekonomik sermaye kavramı ve kullanımı daha da genişlemiştir. Halen bankaları, ekonomik sermaye hesaplanması ile ilgili önemli yönetsel, uygulamaya ve faaliyete yönelik zorluklar beklemektedir.

Kaynak: Range of Practices and Issues in Economic Capital Modelling

Link: <http://www.bis.org/publ/bcbs143.pdf?noframes=1>

7. Bağımsız Denetim Kalitesi ve Banka Denetimi Raporu (Aralık 2008)

Basel Bankacılık Denetim Komitesi bankalarda önemi artan denetim kalitesine ilişkin olarak “External Audit Quality and Banking Supervision” isimli raporu 2 Aralık 2008’de yayımlamıştır.

Banka denetçilerinin bağımsız denetimin kalitesine ve bağımsız denetimden geçmiş bilgiye ilişkin ihtiyaçları, son yıllarda ortaya çıkan olaylara ve faktörlere bağlı olarak (denetimde hata riskleri, büyük denetim firmalarının küresel bazda genişlemesi, muhasebe standartları ve finansal enstrümanların artan karmaşıklığı) ve bazı büyük bağımsız denetim şirketlerinin yapılarında oluşan değişiklikler nedeniyle artmıştır. Ayrıca, 'gerçeğe uygun değer' tahminine ilişkin, özellikle son kriz döneminde artan tartışmalar da yüksek kalitede denetimin önemini bir kere daha gündeme getirmiştir.

Raporda Komite'nin ilgilendiği 4 ana konu aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

- Bankacıların ve denetçilerin, bağımsız denetçilerin uzmanlık ve yargılarına artan ihtiyacı,
- Özellikle ciddi piyasa sıkışıklıklarının olduğu dönemlerde, yüksek kaliteli denetimlerin piyasa güvenini artırması,
- Küresel bazda banka varlıklarının önemli bir kısmının denetlendiği bir ortamda, denetim kalitesinin yükselmesine artan ihtiyaç,
- Büyük bağımsız denetim şirketlerinin küreselleşmesi ile bu şirketlerin yapılarının karmaşıklaşması ve kurumsal yönetimlerinin şeffaflık yapılarında ortaya çıkan bozulma.

Kaynak: External Audit Quality and Banking Supervision

Link: <http://www.bis.org/publ/bcbs146.pdf?noframes=1>

8. Piyasalar Komitesi: “Para Politikası Çerçevesi ve Merkez Bankalarının Piyasa İşlemleri” Çalışması (Haziran 2008)

G10 ülkeleri ve bu grupta yer almayan büyük ekonomiye sahip bazı ülkelerin merkez bankalarında piyasa işlemlerini yürüten kişilerden müteşekkil olan BIS Piyasalar Komitesi, söz konusu merkez bankalarının para politikalarını ve bu bankaların piyasada gerçekleştirdikleri işlemleri özetleyen çalışmasını halka açık bilgilerden derleyerek Haziran 2008’de yayımlamıştır. 14 ülkenin politika ve işlemlerini özetleyen bu çalışmanın amacı piyasa katılımcılarını bilgilendirerek daha şeffaf bir finans piyasasının oluşmasına katkıda bulunmak şeklinde ifade edilmiştir.

Kaynak: Monetary Policy Frameworks and Central Bank Market Operations

Link: <http://www.bis.org/publ/mktc02.pdf?noframes=1>

B. IMF (International Monetary Fund)

Finansal İstikrar Raporu (Ekim 2008)

IMF tarafından Ekim 2008’de yayımlanan Küresel Finansal İstikrar Raporu’nda daha önce 945 milyar dolar olarak tahmin edilen kredi krizinden kaynaklanan zararın 1,4 trilyon dolara ulaştığı ifade edilmiştir. Kredi piyasalarını harekete geçirmek ve sermayelerini güçlendirmek için büyük bankaların önümüzdeki yıllarda 675 milyar dolara ihtiyacı olduğu vurgulanmıştır. Bunun yanı sıra krizin yayılmasının ve ekonomilerinin çöküşünün önüne geçebilmek amacıyla kamu kaynaklarının devreye sokulmasının da gerekli olduğu belirtilmiştir.

Uluslararası çapta kesin ve birbiriyle uyumlu politikaların uygulanmasını isteyen IMF, gelişmekte olan ülkelerin kriz nedeniyle büyük bir risk altında olduğunu vurgulamıştır.

Kaynak: Global Financial Stability Report

Link: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/gfsr/2008/02/index.htm>

C. WORLD BANK (Dünya Bankası)

GEP (Global Economic Prospects) 2009 Raporu (Aralık 2008)

9 Aralık 2008 tarihinde yayımlanan rapor, küresel finansal krizi ve krizin gelişmekte olan ülkelerin büyüme, enflasyon ve dış ticaret yapıları üzerindeki etkilerini detaylı olarak açıklarken, söz konusu krizin emtia fiyatları bağlamında tartışmasını yapmaktadır. Raporunda gelişmiş ülkelerin 2008 büyümesinin %1.3 düzeyine ineceği, gelişmekte olan ülkelerin büyüme rakamının ise %6.3’e düşeceği belirtilmiştir. 2009 global büyümesinin ise -%0.9’a düşeceği, ekonomik küçülmenin ortaya çıkacağı ifade edilmiştir. Ayrıca, raporda eşikaltı (subprime) mortgage menkul kıymetlerine maruz çok fazla pozisyonu olmamasına rağmen krizden gelişmekte olan ülkelerin de etkilendiği

belirtilmektedir. Raporda sermaye daralmasından özellikle cari açık veren gelişmekte olan ülkelerin etkileneceğinden bahsedilmiş, S&P Likidite Kırılganlık Endeksi kapsamında bu ülkelerin finansal riskliliğinin ne derece arttığından söz edilmiştir.

Kaynak: Global Economic Prospects

Link: http://siteresources.worldbank.org/INTGEP2009/Resources/10363_WebPDF-w47.pdf

D. G-20 Zirvesi (Kasım 2008)

Sanayileşmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasında küresel ekonomik istikrara ilişkin olarak açık ve yapıcı bir tartışma için gayriresmi bir forum oluşturan G-20 zirvesi 15 Kasım 2008 tarihinde Washington/ABD’de gerçekleştirilmiştir. Zirve öncesinde ise G-20 maliye bakanları ve merkez bankası başkanları 8-9 Kasım tarihlerinde Sao Paulo/Brezilya’da toplanmıştır.

Zirve sonrası yapılan açıklamada global büyüme ve dünya finansal sisteminde istikrarın sağlanması için gerekli reformların yapılması konusunda G-20 liderleri beraber çalışma ve işbirliğinin artırılması konusunda kararlılıklarını vurgulamışlardır.

Krizle mücadele için alınmış olan tedbirlere ek olarak finansal piyasalarda istikrarın sağlanması ve ekonomik büyümenin desteklenebilmesi için yeni adımlara olan ihtiyaç ve bu amaçlara ek olarak yükselen ve gelişmekte olan ekonomilerin desteklenebilmesi için daha geniş bir politika sepeti üzerinde anlaşıldığı duyurulmuştur. Bu amaçla alınacak tedbirlerden bazıları, aşağıdaki gibi listelenmiştir:

- Finansal sistemin istikrara kavuşabilmesi için her türlü tedbir alınmaya devam edilecektir.
- Yerel koşullara uygun olarak, para politikası desteğinin önemi dikkate alınacaktır.
- Yükselen ve gelişmekte olan ekonomilerin mevcut zorlu finansal koşullarda finansmana erişimlerine, likidite sağlanması ve program destekleri yoluyla yardımcı olunacaktır.

Ayrıca IMF ve Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşların krizle mücadeledeki rollerine değinilerek, bu kuruluşların gerekli finansmana sahip olmalarının önemi vurgulanmıştır.

Reform/iyileştirmeler yapmak üzere aşağıda sayılan prensiplerle uyumlu politikaların uygulanması taahhüt edilmiştir:

- Şeffaflık ve hesap verebilirliğin artırılması
- Güçlü düzenleme yapısının geliştirilmesi
- Finansal piyasalarda bütünlüğün geliştirilmesi
- Uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi
- Uluslararası finansal kurumların iyileştirilmesi

Ayrıca açıklanan aksiyon planında “Güçlü düzenleme yapısının geliştirilmesi” başlığı altında risk yönetimine yönelik ayrı bir başlık açılarak, bu alanda 31 Mayıs 2009 tarihine kadar gerçekleştirilmek üzere acil eylemlere ve orta vadede gerçekleştirilmesi planlanan eylemlere yer verilmiştir.

Kaynak: Declaration of the Summit on Financial Markets and the World Economy

Link: <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2008/11/20081115-1.html>

III. ANKET/DEĞERLENDİRME ÇALIŞMALARI

A. IMF: “Etkin Denetim İçin Basel Prensiplerinin Uygulanması” (Eylül 2008)

IMF Para ve Sermaye Piyasaları Bölümü 2 Eylül 2008’de “Etkin Denetim İçin Basel Prensiplerinin Uygulanması” başlıklı bir çalışma yayımlamıştır. Söz konusu çalışma FSAP (Financial Sector Assessment Program) /OFC (Offshore Financial Centre) programları ile 136 ülkenin değerlendirilmesi sonucu ülkelerin Basel Temel Prensiplerini uygulama düzeylerini göstermeyi amaçlamaktadır. Çalışmada yer alan bulgular şu şekilde özetlenebilir:

- Etkin denetim gerçekleştirmek amacıyla çaba gösteriliyor olursa da ülkelerin %40’tan fazlası risk yönetimi, konsolide denetim ve finansal hizmetlerin kötüye kullanımı konularında temel prensipleri uygulayamamaktadır.
- Batı Avrupa’da yer alan ve yüksek gelir düzeyine sahip ülkelerin prensiplere uyumu %90’lar seviyesinde iken, az gelirli ülkelerin uyum düzeyi düşüktür.
- Birçok ülkede daha etkin denetim yapılabilmesi için prensiplerin uygulamaya geçirilmesi gerekmektedir.
- Temel Prensiplerin revize edilmesi ve Basel II prensiplerinin uygulanması gereği, birçok ülkede teknik destek ihtiyacını ortaya çıkarmıştır.
- Personelin ve bütçenin daha etkin kullanılabilmesi amacıyla denetim teknikleri geliştirilmeli, ancak denetimin kapsamından ödün verilmemelidir.

Kaynak: Implementation of the Basel Core Principles for Effective Banking Supervision Experience with Assessments and Implications for Future Work

Link: <http://www.imf.org/external/np/pp/eng/2008/090208.pdf>

B. Basel Bankacılık Denetim Komitesi: “Mevzuata Uyum Prensiplerinin Uygulanması” (Ağustos 2008)

Basel Bankacılık Denetim Komitesi bankalardaki yasal uyum çalışmalarını incelemek amacıyla ilk olarak Nisan 2005’te “Yasal uyum ve bankalarda mevzuata uyum fonksiyonu” başlıklı bir çalışma yayımlamıştır. Bu çalışmanın ardından Komite pratikte var olan uygulamaları görmek istemiş ve 21 ülkenin katılımıyla bir anket çalışması düzenlemiştir. 2007 yılı içerisinde gerçekleştirilen ve Ağustos 2008’de yayımlanan bu çalışmada özetle aşağıda yer alan hususlar belirtilmektedir:

- Bankalar, mevzuata uyum riskini önemli olarak görmekte ve bu riskin yönetimi için gayret göstermektedirler. 21 ülkenin 20'si, genel risk yönetimi çerçevesi içerisinde mevzuata uyuma da yer vermektedir.
- Ülke mevzuatları, mevzuata uyum riskinin yönetimi konusunda uygun bir çerçeve belirlemede yetersiz kalmaktadır.
- Katılımcı ülkelerin çoğunda mevzuata uyum riski Nisan 2005'te yayımlanan çalışmada ifade edildiği şekilde tanımlanmakta veya bu tanım daha da detaylandırılmaktadır.
- Birçok katılımcı ülke mevzuata uyum riskinin Yönetim Kurulu veya üst yönetimin sorumluluğunda yer aldığını belirtmektedir.
- Mevzuata uyumun bağımsız bir birim tarafından yönetilmesi gerektiği düşünülmektedir. Söz konusu birim düzenli olarak mevzuata uyumu değerlendirmeli ve üst yönetime raporlama yapmalıdır.

Kaynak: Implementation of the Compliance Principles

Link: <http://www.bis.org/publ/bcbs142.pdf?noframes=1>

C. BIS: Yabancı Para Cinsi Takas Riskinin Azaltılmasında Gelişim (Mayıs 2008)

17 Temmuz 2007 tarihinde CPSS (Committee on Payment and Settlement Systems) "Progress in reducing foreign exchange settlement risk" isimli istişari raporunu yayımlamıştır. Rapor, yabancı para işlemler konusunda aktif olan 100 kadar kuruluşun katıldığı bir anketin sonuçlarına dayanmaktadır. Raporda sektörler, kuruluşlar ve merkez bankalarına yabancı para işlemlerden kaynaklı risklerin sistemik riske dönüşmemesi için risklerini kontrol altında tutmaları konusunda tavsiyelerde bulunmaktadır.

CPSS'in raporunu Basel Komitesi de ele almış ve üzerinde çalışmıştır. Yorumların değerlendirilmesinin ardından raporun güncellenmiş son hali 13 Mayıs 2008 tarihinde yapılan basın duyurusu ile yayımlanmıştır.

Raporda kısaca şunlar yer almaktadır:

- 1996 yılında G10 ülkeleri merkez bankaları tarafından yabancı para işlemlerin sonuçlandırılmasından kaynaklı sistemik riskin azaltılması için bir strateji onaylanmıştır.
- Merkez bankalarının onayladığı stratejinin başarısını değerlendirmek üzere CPSS, 27'si merkez bankası olmak üzere 15 para bölgesindeki yabancı para işlem piyasasının %80'ini kapsayan 109 kuruluşu kapsayan bir anketin cevaplanmasını organize etmiştir.

Bu anketin sonucunda;

- Ankete konu kuruluşların yabancı para işlemlerinin %55'nin CLS (Continuous Linked Settlement) Bank üzerinden sonuçlandırıldığı,

- CLS Bank üzerinden yapılan işlemlerin ana riskin ortadan kalkmasını sağladığı,
- Ancak yabancı para işlemlerin sadece %32'sinin bankalarca karşılıklı olarak sonuçlandırıldığı ve takas riskine maruz olduğu,
- Karşılıklı yapılan işlemlerin bazılarının bankaların sermayelerine oranla büyük olduğu,
- Daha da önemlisi şu ana kadar olan gelişmelerin ortadan kalkma ihtimalinin mevcut olduğu bildirilmiştir.

Kuruluşlara yapılan tavsiyelerin bazıları ise şöyledir:

- Kuruluşların CLS Bank gibi takas sistemlerini kullanması, riski azaltacaktır.
- Kuruluşlar karşı karşıya oldukları yabancı para takas risklerini küçümsememelidir.
- Gerekli iç politika, prosedürler oluşturulmalıdır ve birimlerin bu prosedürleri takip etmeleri için gerekli teşvik mekanizmaları kurulmalıdır.
- Merkez bankaları bu konudaki gelişmeleri desteklemeli, geri dönüş olasılıklarına karşı kamuyu uyarmalı ve bu konudaki çalışmaların devam ettirilmesi için bilinçlendirme çalışmaları yapmalıdır.
- Merkez bankalarının finansal ve finansal olmayan kuruluşların denetim otoriteleri ile iş birliği yapması gerekmektedir.

Kaynak: Progress in Reducing Foreign Exchange Settlement Risk

Link: <http://www.bis.org/publ/cpss83.pdf?noframes=1>

IV. DİĞER

A. KREDİ DERECELENDİRME KURULUŞLARI

1. IOSCO: Kredi Derecelendirme Kuruluşları İçin Çalışma İlkeleri (Mayıs 2008)

Uluslararası Sermaye Piyasası Kurumları Teşkilatı (IOSCO) 28 Mayıs 2008 tarihinde “Kredi Derecelendirme Kuruluşları İçin Çalışma İlkeleri”nde yapılan değişikliklere ilişkin nihai raporu yayımlamıştır.

Çalışma ilkelerinde yapılan değişiklikler, düzenleyici otoritelerin, kredi derecelendirme kuruluşlarının (KDK) ve finansal piyasa yatırımcılarının dahil olduğu bir müzakere süreci sonrasında ortaya konulmuştur. Söz konusu değişiklikler, KDK'ların yapılandırılmış finans ürünleri piyasasındaki aktiviteleriyle ilgili hususlara dikkat çekme amacı taşımaktadır. ABD'de eşikaltı (subprime) mortgage kredilerine dayalı olarak çıkartılan yapılandırılmış finans ürünleri, son dönemde yaşanan piyasa dalgalanmasında önemli bir etkiye sahip olmuş ve söz konusu ürünlerin kredi derecelerinin kalitesi birçok düzenleyici otorite ve piyasa katılımcıları tarafından sorgulanmaya başlanmıştır.

IOSCO Teknik Komite Başkanı Michel Prada çalışma ilkelerinin, “yatırımcının daha iyi korunması, geliştirilmesi, sermaye piyasalarında kurallara uygunluğun, verimliliğin ve şeffaflığın geliştirilmesi ve sistemik riskin azaltılması amacını taşıdığını, komitenin KDK'lar, ihraççılar ve yatırımcılar ile açık ve yapıcı bir diyalog kurduğunu, ilkelereki değişiklikleri sonuçlandırırken

birçok farklı kesimden farklı görüşleri dikkate aldığını ve IOSCO'nun bu ilkelerin sektörde nasıl uygulandığını izlemeye devam edeceğini" belirtmiştir.

Çalışma ilkelerine aşağıdaki değişiklikler/ilaveler yapılmıştır.

Bölüm 1 - Derecelendirme Sürecinin Kalitesi ve Bütünlüğü

Bu bölümde yapılan değişikliğe göre KDK'lar;

- 1) Derecelendirdikleri yapılandırılmış finans ürünlerinin oluşturulmasında kendi analistlerinin teklif ve öneriler vermesini yasaklamalıdır.
- 2) Güvenilir bir derecelendirme yapabilmek için kullandığı bilgilerin yeterli düzeyde kaliteli ve destekleyici olduğunu gösteren mantıklı ve tutarlı ölçüler benimsemelidir.
- 3) Kullandıkları metodoloji ve modellerin periyodik olarak veya bu metodoloji ve modellerde önemli değişiklikler meydana geldiği anda özenli ve resmi bir gözden geçirmeye tabi tutulmasını sağlayacak süreçler tesis etmeli ve uygulamalıdır.
- 4) Yapılandırılmış finansman ürünlerine verilen derecelendirme notunun gözden geçirilmesi ve potansiyel olarak bu notun düşürülmesi hususunda karar verme sürecinin objektif bir şekilde tasarlandığından emin olmak için gerekli tedbirleri almalıdır.
- 5) Derecelendirme komitelerinde yer alan kişilerin derecelendirilecek kredi türlerinde görüş bildirebilmek için yeterli düzeyde bilgi birikimine ve deneyime sahip olduğundan emin olmalıdır.
- 6) Halihazırda derecelendirdikleri ürünlerden önemli derecede farklılıklar içeren yeni ürünleri derecelendirip derecelendiremeyeceğine dair fizibilite çalışması yapılmasını sağlayan gözden geçirme fonksiyonunu tesis etmelidir.
- 7) Yapılandırılmış finans ürünlerinin dayandığı varlıkların risk yapılarında önemli değişiklikler olduğunda, mevcut metodoloji ve modellerin, yapılandırılmış finans ürünlerinin kredi derecelendirme notlarını belirlemede yeterli olup olmadığını değerlendirmelidir.

Bölüm 2 - KDK'nın Bağımsızlığı ve Menfaat Çatışmalarının Önlenmesi

Bu bölümde yapılan değişikliğe göre KDK'lar;

- 1) Bir yapılandırılmış finans ürününe derecelendirme notu verdiğinde, bu notu kamuoyu ile paylaşmadan önce ürünü ihraç eden kuruluşu bilgilendirmelidir.
- 2) İhraççılar, ihracı başlatan veya düzenleyen kuruluşlar ile KDK'nın yıllık gelirlerinde en az %10 hak sahibi kişileri bilgilendirmelidir.
- 3) Daha önce kendi bünyesinde çalışan analistlerin yaptığı çalışmaları gözden geçirebilmek için politika ve prosedürler oluşturmalıdır.
- 4) Kendi bünyesinde çalışan analistlere yapılan ödemeleri periyodik olarak ve resmi yollardan gözden geçiren politika ve uygulamaları hayata geçirmelidir. Bu sayede analistlerin derecelendirme sürecinde objektif kalmasını sağlamalıdır.
- 5) Yapabileceği veya yapamayacağı ilave işleri, nedenleriyle birlikte tanımlamalıdır.

Bölüm 3 - KDK'ların Kamuya ve İhraççıya Karşı Sorumlulukları

Bu bölümde yapılan değişikliğe göre KDK'lar;

- 1) Verdiği derecelendirme notlarının performanslarına ilişkin olarak sayısallaştırılabilen, doğrulanabilen tarihsel bilgileri düzgün ve mümkünse diğer KDK'ların performansları ile karşılaştırılabilir bir şekilde yayımlamalıdır.
- 2) Tercihen farklı derecelendirme sembolleri kullanarak, yapılandırılmış finans ürünlerinin derecelendirme notlarını diğer derecelendirme notlarından farklılaştırmalıdır.

- 3) Derecelendirdiği yapılandırılmış finans ürününün nakit akış ve kayıp tutarları hakkında yatırımcıları veya varsa kendi üyelerini yeterli seviyede bilgilendirmelidir. KDK'lar derecelendirdiği yapılandırılmış finans ürününün derecesinin, ürünün dayandığı varlık fiyatlarındaki değişimlere ne derece duyarlı olduğunu analiz etmeli ve bunu kamuoyuyla paylaşmalıdır.
- 4) Derecelendirme notunun belirlenmesinde kullanılan ana metodoloji veya metodolojinin versiyonu hakkında kamuoyunu bilgilendirmelidir.

Bölüm 4 - Davranış Kurallarının Kamuya Açıklanması ve Piyasa Katılımcıları ile İlişkiler

Bu bölümde yapılan değişikliğe göre KDK'lar kendi Davranış Kurallarını, kullandığı metodolojilerin açıklamalarını, KDK'nın tarihsel performans verilerini web sitelerinde ziyaretçilerin kolaylıkla ulaşabileceği bir şekilde yayımlamalıdır.

2. İzleme (Haziran 2008)

IOSCO tarafından 28 Haziran tarihinde yapılan basın açıklamasında ise "Kredi Derecelendirme Kuruluşları için Çalışma İlkeleri" dokümanına uyumun izlenmesine ilişkin yürütülecek faaliyetler açıklanmıştır.

IOSCO, ilkelerin etkili olabilmesi için KDK'ların belirlenen kamuoyuna açıklama yükümlülüklerine uymasının ve denetim otoritelerinin söz konusu açıklamaların doğruluğunu gözden geçirmesinin önemli olduğunu, ayrıca, bu konuda görevlendirilmiş bir çalışma grubunun ilkeler setine uyumun takibi amacıyla ulusal sermaye piyasası denetim otoritelerince bilgi alışverişinin sağlanmasına ilişkin detaylı düzenlemeler ve KDK'ların müştereken denetimine ilişkin çalışmalar yapılması hususlarını değerlendirdiği belirtmektedir.

IOSCO ayrıca, İlkeler Seti dokümanında 2008 yılında yapılan değişikliklerin yatırımcının korunması, sermaye piyasalarında şeffaflık ve etkinliğin sağlanması ve sistemik riskin azaltılmasına katkıda bulunacağını da belirtmiştir.

Kaynak: The Role of Credit Rating Agencies In Structured Finance Market

Link: <http://www.iosco.org/library/pubdocs/pdf/IOSCOPD270.pdf>

Kaynak: Code of Conduct Fundamentals for Credit Rating Agencies

Link: <http://www.iosco.org/library/pubdocs/pdf/IOSCOPD271.pdf>

3. BIS Çalışma Raporu: Yapılandırılmış Finansmanda Derecelendirme: Yanlış Giden Neydi ve Sorunların Çözümü için Ne Yapılabilir? (Temmuz 2008)

Global Finansal Sistem Komitesi (CGFS-Committee on the Global Financial System) tarafından Temmuz 2008 tarihinde yayımlanan çalışma raporunda, 2007 yılında ABD'de eşik altı mortgage kredilerinde başlayan kötüleşmenin varlığa dayalı menkul kıymet piyasasında oluşturduğu etki ele alınmakta ve bunun da yatırımcılar ile denetim otoritelerinin, yapılandırılmış finansman derecelendirmesine olan güveninin azalmasına neden olduğu belirtilmektedir. Raporda söz konusu gelişmelerin piyasanın derecelendirmeye aşırı bağımlı olduğunu ortaya çıkardığı

vurgulanmaktadır. Piyasada yaşanmakta olan dalgalanmadan, stres testi sistemlerinin revize edilmesi gerektiği sonucuna ulaşılabileceği belirtilmektedir.

Raporda yapılandırılmış finansman alanında derecelendirme kuruluşlarının (KDK) zayıf performans göstermesinin nedenleri şu başlıklar altında ele alınmaktadır:

- KDK'lar ikamet amaçlı gayrimenkul piyasasında olabilecek bir kötüleşmeyi olduğundan düşük tahmin etmiştir.
- Sınırlı geçmiş veri bulunması model riskini artırmıştır.
- KDK'lar krediyi oluşturanlardan kaynaklanan risk faktörlerini olduğundan düşük tahmin etmişlerdir.

CGFS bahsi geçen gelişmeleri dikkate alarak yapılandırılmış finansman derecelendirmesi için zayıflıkların giderilmesi ve yatırımcı güveninin sağlanması amacıyla çeşitli öneriler geliştirmiştir:

- Yatırım fonları ve yöneticiler yapılandırılmış finansman derecelerinin yatırım kararlarını ne şekilde etkilediğini gözden geçirmelidir.
- KDK'lar derecelendirmelerin güncellenme sıklığı açısından daha açık bilgiler sunmalıdır.
- Kullanıcıların, KDK'ların yapılandırılmış finansman modellerine ve bu modellerin dokümantasyonuna daha kolay ulaşması sağlanmalıdır.
- KDK'lar yapılandırılmış finansman dilimlerinin (tranches) derecelendirmede kullanılan varsayımlardaki değişikliklere duyarlılığını belgelendirmelidir.
- Sınırlı veri bulunan durumlarda KDK bu durumu model riski olarak kamuoyuna açıklamalıdır.
- KDK'lar belirli aralıklarla benzer araç ve ürünlerdeki hızlı büyümenin yaratabileceği olumsuz sistemik etkileri gözden geçirmelidir.
- KDK'lar yapılandırılmış finansman ürünlerinin riskliliğine ilişkin ilave bilgilerin derecelendirme notlarına ne şekilde yansıtılabileceğini değerlendirmelidir.

Kaynak: Ratings in Structured Finance: What Went Wrong and What Can be Done to Address Shortcomings?

Link: <http://www.bis.org/publ/cgfs32.pdf?noframes=1>

B. MAKALELER

IMF: "Research & Development" (Haziran 2008)

Basel II'nin krizleri engellemek yerine tetiklediği konusunda sorulan en önemli soru Basel II kurallarının döngüye bağlı (procyclical) özellik gösterip göstermediğidir. Yani sermaye yeterliliği kuralları ekonomik döngünün tepe yönünde olduğu durumlarda bankaları çok rahat bırakırken, ekonominin kötü olduğu durumlarda bankaları sermaye yönünden çok sıkılabilmektedir. Bu nedenle yükseliş eğiliminin aniden aşağı yönlü bir hal aldığı durumlarda sermaye yapısı yetersiz kalabilmektedir.

Konunun daha açık bir şekilde irdelenebilmesi için konuyla ilgili iki uzmanın görüşlerine yer verilmiştir.

1) Jesús Saurina: *Director, Financial Stability Department, Banco de España*

Kötü yönetilen bankalar, ekonomik döngüyle, ciddi anlamda beraber hareket etmektedir. Bankalar ekonomi iyiyken karlarını artırmakta, ekonomi kötüye döndüğünde temerrüt olasılıkları önemli oranda artmaktadır.

Saurina'nın görüşleri üç maddede özetlenebilir:

- 1) Basel II riske dayalı sermaye hesaplamasına izin verirken, bankaların uzun dönemli temerrüt olasılıklarını kullanmalarını ve hesaplamalarında ekonomik döngülerin tümünü göz önünde bulundurmalarını teşvik ederek, dalgalanmayla beraber hareket etmeyi engellemek istemiştir.
- 2) Bankaların sermaye seviyesinin zaten dalgalanmayla aynı yönlü hareket etmesi beklenir. Çok nadir banka yasal asgari sermaye kadar sermaye tutar. Bankalar bilançolarını büyütme potansiyeli sağlamak amacıyla asgariden daha fazla sermaye tutarlar. Basel II üçüncü yapısal blok kapsamında şeffaflık zorunlu hale geldiği için bankalar, sermayelerini düşürmeyi göze alamazlar. Bu sebeple bankalar asgari sermaye gereğinin üzerinde bir sermaye seviyesinde çalışmak zorundadırlar. Asgari sermaye gereksinimi ekonominin iyi gittiği dönemlerde azalsa bile, bankalar şeffaflık ve büyüme potansiyelini korumak amacıyla sermaye tamponu oluştururlar.
- 3) Riske dayalı sermaye hesaplanmasının bir miktar ekonomik dalgalanmayla aynı yönlü hareket etmeye sebep olması kaçınılmazdır. Bu nedenle konuya ilişkin olarak denetim otoritelerinin devreye girmesi ve sağlam denetim mekanizmaları kurması gerekir.

2) Avinash D. Persaud: *Chairman, Intelligence Capital Limited, Trustee, Global Association of Risk Professionals*

Persaud'un görüşleri özetlenirse:

- JP Morgan piyasa riski modelleri kurduğu zaman denetim otoriteleri bundan çok etkilenmiş ve bunu standart hale getirmişti. Ancak JP Morgan'ın bu modeli kurduğu zaman yaptığı önemli bir varsayım, istatistiksel bağımsızlığı ki, herkesin bu modeli kullanması durumunda istatistiksel bağımsızlık kalmıyordu. Bu durumda eğer bir bankanın modeli volatilitenin artması sebebiyle herhangi bir portföydeki riski azaltmayı öneriyorsa, diğer bankaların modelleri de aynı şekilde sonuç vereceği için, herkes aynı şekilde hareket edecektir. Bu durum ise piyasadaki dalgalanmanın daha da artmasına sebep olacaktır.
- “Risk modelleri kaza anında işe yaramayan emniyet kemerleri gibidir.” Riske duyarlı sistemler sadece bankaların her şey yolundayken risklerini doğru yönetmelerini sağlar ancak kriz önleyici önlemler değildir, kriz dönemlerinde bu modeller her şeyi daha kötü hale getirmektedir.
- Piyasa riski modelleri piyasa verilerine dayanır ve piyasa verileri kriz tahmininde kullanılamazlar.

- Piyasa verilerine göre riske dayalı sermaye hesaplamaları, sermayenin ekonomik döngüye göre şekil almasını sağlarken ekonomik döngüyü asla etkileyemez.
- Basel II'nin üçüncü yapısal bloğu fazla sermaye tutan bankaları cezalandırmaktadır. Bankalar ekonomik genişlemenin tepe noktasında iyi dönemde kazandıklarını kullanmak yerine, yeni gelir kaynakları arama baskısı altında kalacaktır. Kısacası şeffaflık bankalar üzerinde baskı oluşturur ve rahat hareket etmelerini engeller.

Kaynak: Will Basel II Help Prevent Crises or Worsen Them?

Link: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2008/06/saurina.htm>

C. DİĞER

Hazine Müsteşarlığı: OECD Risk Kategorisine İlişkin Basın Duyurusu (8 Şubat 2008)

OECD Ülke Riski Uzmanları Alt Grubu tarafından 30 Ocak 2008 tarihinde Paris'te yapılan toplantıda ülkemizin 5 olan risk kategorisinin iyileştirilerek 4'e yükseltilmesine karar verilmiştir.

Risk kategorisi, ülkelerin ihracat kredi kuruluşları ile bağlantılı borçlanmalarında ödenen sigorta primini etkilemektedir. Risk kategorileri 0-7 arasında değişmekte olup, 0 en iyi, 7 ise en kötü risk kategorisi olarak belirlenmektedir. Risk kategorisi iyileştikçe ödenen sigorta primi azalmaktadır.

Ülkemizin kategori değişikliğine bağlı olarak yeni sigorta prim oranları 8 Şubat 2008 tarihinden itibaren uygulanmaya başlanmıştır.

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı: OECD Risk Kategorisine İlişkin Basın Duyurusu

Link: <http://www.hazine.gov.tr/irj/portal/anonymous/DuyuruArsiv>

EK1

Basel Bankacılık Denetim Komitesi: Sağlam Likidite Riski Yönetimi ve Denetimi İçin Öngörülen İlkeler (Eylül 2008)

Likidite Riski Yönetimi ve Denetimi İçin Temel İlke

İlke 1: Bankalar likidite risklerini sağlıklı bir şekilde yönetmekle sorumludur. Bankalar, teminatlı ve teminatsız fonlama kaynaklarının azalması ya da yitilmesi gibi zor durumlar da dâhil olmak üzere sıkıntılı durumlara karşı koyabilmek için, serbest ve likiditesi yüksek varlıklardan oluşan bir likidite tamponunu da içeren ve yeterli likidite düzeyinde kalmalarını sağlayacak güçlü bir likidite riski yönetimi çerçevesi kurmalıdır.

Denetim otoritelerinin bankaların hem likidite riski yönetimi yapılarını hem de likidite pozisyonlarının yeterliliğini değerlendirmeleri gerekmektedir. Yapılan değerlendirme sonucunda söz konusu alanlardan herhangi birinde eksiklik olması durumunda, mevduat sahiplerinin haklarını korumak ve tespit edilen eksikliğin finansal sisteme olası etkilerini engellemek için otoriteler gerekli önlemleri zamanında almalıdır.

Likidite Riski Yönetimi

İlke 2: Bankalar kendi faaliyet stratejilerine ve finansal sistemdeki rollerine uygun bir **likidite riski toleransını**¹ net bir şekilde açıklamalıdır.

İlke 3: Üst düzey yönetim, likidite riskini risk toleransı ile uyumlu olarak yönetmek ve bankanın yeterli likidite temin edebilmesini sağlamak amacıyla strateji, politikalar ve uygulamalar geliştirmelidir.

Üst düzey yönetim bankanın likidite durumunun gelişimiyle ilgili bilgileri sürekli olarak gözden geçirmeli ve yönetim kuruluna düzenli olarak raporlamalıdır.

Bankanın yönetim kurulu, bankanın likidite stratejisini, politikalarını ve uygulamalarını asgari yılda bir kez gözden geçirmeli, onaylamalı ve üst yönetimin likidite riskini etkili bir şekilde yönetmesini temin etmelidir.

İlke 4: Bankalar tüm önemli faaliyet kolları için (hem bilânço içi hem de dışı), likidite maliyetlerini, getirilerini ve risklerini, fiyatlama, performans ölçümü ve yeni ürün onay sürecine dâhil etmeli; böylelikle her bir faaliyet kolunun risk alma isteği bu faaliyet kollarındaki işlemlerin bankanın tümü için sebep olduğu likidite riskiyle dengelenmelidir.

Likidite Riskinin Ölçümü ve Yönetimi

İlke 5: Bankaların likidite risklerini tespit etmesi, ölçmesi, izlemesi ve kontrol edebilmesine imkân sağlayacak etkin bir süreci olmalıdır.

Bu süreç, uygun zaman aralıkları için varlık, yükümlülük ve bilânço dışı işlemlere ait nakit akışlarını kapsamlı şekilde tahmin edebilecek, sağlam bir yapıda olmalıdır.

¹ Likidite Riski Toleransı: Bankanın üstlenmeyi arzuladığı likidite riski düzeyini ifade etmektedir. Düzeyin uygunluğuna ve zaman içinde olabilecek değişikliklere (İlke 14'te değinildiği üzere) denetim otoritesi karar vermelidir.

İlke 6: Bankalar likidite transferine engel teşkil edebilecek hukuki, mevzuata ilişkin ve operasyonel kısıtları da dikkate alarak, likidite risklerini ve fonlama ihtiyaçlarını tüzel kişilikler, faaliyet kolları ve para cinsleri bazında aktif olarak izlemeli ve kontrol etmelidir.

İlke 7: Bankalar, fonlama kaynaklarını ve vadelerini yeterince çeşitlendirebilecek bir fonlama stratejisi oluşturmalıdır. Bankanın ilgili fon piyasalarındaki varlığı süreklilik arz etmeli ve fonlama kaynaklarını yeterince çeşitlendirebilmek için fon sağlayıcılarla olan ilişkileri güçlü olmalıdır.

Bankalar her bir kaynaktan hızlı bir şekilde fon sağlama kapasitesini düzenli olarak ölçmelidir. Banka fon sağlama kapasitesinde etkili olan temel faktörleri tespit etmeli ve bu kapasitenin güçlü kalmasını temin etmek için bu faktörleri sıkı bir şekilde takip etmelidir.

İlke 8: Bankalar gün içi likidite pozisyonlarını ve risklerini, ödeme ve takas yükümlülüklerini hem normal hem de sıkıntılı şartlarda, zamanında yerine getirmek amacıyla etkin olarak takip etmeli ve böylelikle ödeme ve takas sistemlerinin sorunsuz çalışmasına katkıda bulunmalıdır.

İlke 9: Bankalar, serbest olan ve olmayan ayırımını yaparak teminat pozisyonlarını aktif olarak yönetmelidir. Banka, teminatın tutulduğu tüzel kişilik ve fiziksel mekân ile teminatın zamanında nasıl işleme alınabileceğini izlemelidir.

İlke 10: Bankalar, olası likidite problemlerinin kaynaklarını belirlemek ve risk tutarlarının kendisi tarafından belirlenmiş olan likidite riski toleransı içerisinde yer aldığından emin olmak amacıyla, çeşitli kısa ve uzatılmış vadelerde bankaya özgü ve piyasa geneline yönelik stres senaryolarıyla (hem tek başlarına hem de birbirleriyle oluşturdukları kombinasyonlar göz önünde bulundurularak) düzenli olarak stres testleri gerçekleştirmelidir.

Bankalar stres testlerinin sonuçlarını; likidite riski yönetimi stratejilerinin, politikalarının ve pozisyonlarının ayarlanmasında ve beklenmedik durum planlarının geliştirilmesinde kullanmalıdır.

İlke 11: Bankalar, likidite açığının baş gösterdiği acil durumlarda uygulayacağı stratejileri içeren resmi bir Beklenmedik Durum Fon Sağlama Planına (BDFSP) sahip olmalıdır. BDFSP sıkıntılı durumların yönetilmesi için gerekli politikaları ortaya koymalı, sorumlulukları açıkça belirlemeli, yardım istenmesine (otoritelerden veya başka kaynaklardan) ve hangi seviyedeki yöneticinin hangi aşamada müdahil olacağına ilişkin süreçleri içermeli, operasyonel olarak etkili olduğundan emin olmak için düzenli olarak test edilmeli ve güncellenmelidir.

İlke 12: Bankalar, teminatlı ve teminatsız fonlama kaynaklarının azalması veya kayba uğramasını da içerecek muhtelif likidite stres senaryolarına karşı önlem olarak, istenildiğinde serbestçe kullanılacak yüksek kalitede likit varlıklardan oluşan bir likidite tamponu oluşturmalıdır. Bu varlıkların fonlama kaynağı olarak kullanılmasına engel teşkil edecek herhangi bir hukuki, mevzuata ilişkin veya operasyonel engel olmamalıdır.

Kamuya Açıklama

İlke 13: Bankalar, likidite riski yönetimi yapısı ve likidite pozisyonunun sağlamlığı hakkında, piyasa katılımcılarının bilgiye dayalı karar verebilmelerini sağlamak amacıyla, kamuyu düzenli olarak bilgilendirmelidir.

Denetim Otoritelerinin Rolü

İlke 14: Denetim otoriteleri, bir bankanın finansal sistem içindeki yeri dikkate alındığında likidite sıkışıklıklarına karşı yeterli seviyede bir dirence sahip olup olmadığını belirlemek amacıyla, söz konusu bankanın tüm likidite riski yönetim yapısı ve likidite pozisyonu hakkında kapsamlı bir değerlendirmeyi düzenli olarak yapmalıdır.

İlke 15: Denetim otoriteleri, içsel ve ihtiyati raporlamaları ve piyasalardan elde edecekleri bilgileri bir bütün halinde izleyerek, bankaların likidite riski yönetim yapısı ve likidite pozisyonu hakkında gerçekleştirdikleri rutin değerlendirmelerini desteklemelidir.

İlke 16: Denetim otoriteleri, bankaların likidite riski yönetimlerindeki veya likidite pozisyonlarındaki sıkıntılarını gidermeye yönelik adımları etkin ve zamanında atmalarını sağlayacak müdahalelerde bulunmalıdır.

İlke 17: Denetim otoriteleri, likidite riski yönetiminin denetimi ve gözetimine ilişkin etkin işbirliği sağlanmasını kolaylaştırmak için, hem ülke içi hem de sınır ötesi merkez bankaları gibi diğer kamu otoriteleri ve denetim otoriteleri ile iletişim içinde bulunmalıdır. Bu iletişim normal zamanlarda düzenli olmalı, kriz dönemlerinde bilgi paylaşımının nitelik ve sıklığı uygun şekilde artmalıdır.

Kaynak: Principles for Sound Liquidity Risk Management and Supervision

Link: <http://www.bis.org/publ/bcbs144.pdf?noframes=1>

**BANKACILIK
DÜZENLEME VE DENETLEME
KURUMU**

Atatürk Bulvarı No:191 06680 Kavaklıdere / ANKARA
Tel: 0 (212) 337 72 72 **Fax:** 0 (212) 337 71 66 **W**www.bddk.org.tr